

VANTAAN KAUPUNGIN TURVALLISUUS- SUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
1.1. Turvallisuussuunnittelusta vastaava organisaatio	5
1.2. Yhtymäkohdat kunnan muihin suunnitelmiin ja aikaisempaan strategiaan .	7
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	9
2.1. Vantaan turvallisuuden nykytila	9
3. PÄÄMÄÄRÄT.....	14
3.1. Turvallisuusjohtaminen.....	15
3.1.1. Rakenteisiin siirtäminen ja kehitystyö	15
3.1.2. Ennakointi ja yhtenäistäminen	16
3.1.3. Turvallisuusjohtaminen turvallisuussuunnitelmassa	17
3.2. Sukupuolitietoisuus	17
4. TEEMAT	18
4.1. Lähisuhdeväkivalta.....	18
4.1.1. Painopistealueet	19
4.1.2. Toimenpiteet.....	22
4.2. Päihteet.....	24
4.2.1. Painopistealueet	26
4.2.2. Toimenpiteet.....	28
4.3. Nuoriso	29
4.3.1. Painopistealueet	30
4.3.2. Toimenpiteet.....	34
4.4. Liikkumisen turvallisuus.....	35
4.4.1. Painopistealueet	37
4.4.2. Toimenpiteet.....	38
5. ARVIINTI	40
5.1. Aikataulut	40
5.2. Vastuut.....	40

5.3. Seuranta ja raportointi	41
5.4. Tekijät.....	41
LIITE 1.....	44
Lisätietoa.....	44
LIITE 2.....	46
Vuosiseurannan kohteet	46
2022	46
2023	46
2024	46
2025	46

Julkaisija

Vantaan kaupunki

11/2021

Turvallisuuspäällikkö Markus Hammarström

Hyväksytty Vantaan kaupunginhallituksessa 1.11.2021

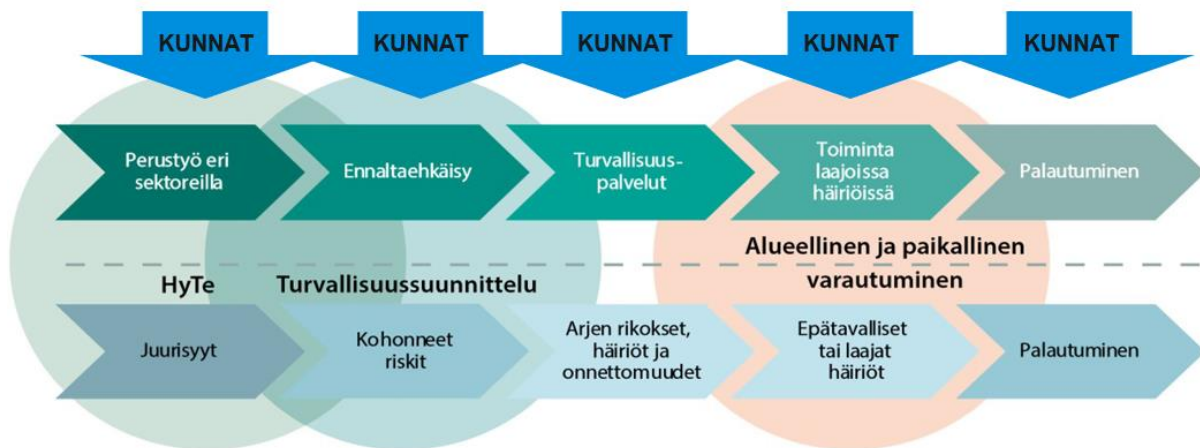
1. JOHDANTO

Turvallinen kaupunki on asukkaiden hyvän elämän perusta. Vantaan kaupungille, alueella toimiville yrityksille ja yhteisöille turvallisuuden korkea taso antaa hyvän toimintaympäristön. Turvallisuussuunnittelu on järjestelmällinen, koordinoitu prosessi paikallis- tai aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyönä. Termillä ”turvallisuussuunnittelu” tarkoitetaan sekä yhteisen toiminnan suunnittelua että suunnittelun perusteella toteutettavaa varsinaista toimintaa. Turvallisuussuunnittelu on ihmis- ja väestölähtöistä. Tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua tapaturmia, onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä ja parantaa nimenomaisesti alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä turvallisuuden tunnetta. Vantaan kaupungilla on päävastuu turvallisuussuunnittelusta. Valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuvat kuitenkin alueen toimijat laajemmin.

Vantaan kaupungin turvallisuussuunnittelua ohjaavat turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Turvallisuussuunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva asiakirja ja sen päivitys tehdään aina uuden valtuustokauden alussa, jotta turvallisuussuunnitelma vastaa valtuustokauden strategiaan tavoitteisiin. Turvallisuussuunnitelma hyväksytään kaupunginhallituksessa ja se menee tiedoksi valtuustolle. Toimenpiteiden toteutumisen arviointi ja vuosiseurantakohteiden tarkastelu tehdään vuosittain. Vuosittaisen raportoinnin kautta voidaan tarkastella ja määritellä yksityiskohtaisemmat seurantateet vuodeksi kerrallaan.

Turvallisuushaasteisiin ja ongelmiin vastataan toimenpiteillä, jotka toteutetaan yhteisvoimin kaupungin, viranomaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa. Vuonna 2020 alkanut koronapandemia osaltaan muistuttaa, että yksilöiden ja yhteiskunnan kriisinkestävyys perusta rakennetaan jo normaaliaikana. Varautumisen ohella tässä on ratkaiseva rooli myös hyvinvoinnin ja turvallisuuden eteen tehdyllä työllä, esimerkiksi syrjäytymisen, päihteiden tai väkivallan juurisyihin ja kohonneisiin riskeihin sekä näiden hoitamiseen vaikutetaan nimenomaan hyvinvointi- ja turvallisuustoimin. Turvallisuussuunnitelma rakentuu erityisesti kohonneiden riskien osa-alueelle. Kohonneet riskit näkyvät käytännössä erilaisina paikallisen tason turvallisuusongelmina.

Mikäli valmiuden ja rakenteiden perustat on luotu toimiviksi normaaliaikana, sitä paremmin kykenemme elämään hädän ja kriisin hetkellä ja sitä nopeammin saamme yhteiskuntamme takaisin arkeen.

Kuva 1 Turvallisuuden arvoketju, Sisäisen turvallisuuden strategia 2017

Kuntalain mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Turvallisuus luo pohjan hyvinvoinnille. Onkin tärkeä huomata, että hyvinvointia ei voida saada aikaan ilman turvallisuutta.

Kunnat omistavat suuren osan kriittisestä infrastruktuurista Suomessa. On syytä olla erityisen valppaana, ettei Suomen turvallisuuden kannalta kriittistä infrastruktuuria päädy väärin käsiin. Koko Suomen turvallisuus on hyvä tiedostaa kuntatason päätöksenteossa ja riskien ennakointi on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi.

Turvallisuussuunnitelma ei pidä sisällään kaupungin sisäisen turvallisuuden ja varautumisen kokonaisuuksia, kuten esimerkiksi uhka- ja väkivaltatilanteiden hallintaa ja valmiussuunnittelua.

Kaikkiin turvallisuusongelmiin ei pyritä löytämään ratkaisuja turvallisuussuunnittelulla, vaan ainoastaan sellaisiin keskeisiin ongelmiin, joihin on tehokasta ja välttämätöntä vaikuttaa ennalta ehkäisevällä yhteistyöllä.

Toimenpiteillä on usein useampi vastuutaho; moniammatillisella yhteistyöllä pyritään varmistamaan, että osaamisen, resurssien, toimivaltuuksien ja muiden vahvuuksien yhteisvaikutuksena syntyy parempi vaikuttavuus kuin jos vain yksi toimija lähtisi ratkaisemaan ongelmaa.

1.1. Turvallisuussuunnittelusta vastaava organisaatio

Kuntalaisten turvallisuutta pyritään varmistamaan kaikkien toimialojen toimenpitein, liittyen niin tehokkaaseen palvelutuotantoon ja turvallisuusriskien tunnistamiseen

sekä ennaltaehkäisyyn kuin rakennetun ympäristön turvallisuuteen. Vantaan kaupungin organisaatio jakautuu viiteen toimialaan: kaupunkistrategian ja johdon, kaupunkiympäristön, kasvatuksen ja oppimisen, kaupunkikulttuurin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät ja henkilöstö siirtyvät vuoden 2023 alusta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle.

Vantaan kaupungin turvallisuusyhteistyön johtoryhmää johtaa kaupunginjohtaja. Johtoryhmän jäsenistöön kuuluvat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen poliisipäällikkö, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastusjohtaja, Vantaan seurakuntayhtymän johtaja, Vantaan kaupungin hallintojohtaja ja turvallisuuspäällikkö. Johtoryhmä on yhteistyöfoorumi, joka ohjaa kaupungin turvallisuusyhteistyötä ja pohtii, käynnistää, tukee ja seuraa turvallisuuden edistämiseksi tehtäviä toimia.

Vantaan kaupungin paikallista turvallisuussuunnittelua koordinoi laaja toimialojen ja Vantaan seurakuntayhtymän asiantuntijoista koottu turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä, joka raportoi turvallisuusyhteistyön johtoryhmälle. Kaupunginjohtajan nimeämä turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä laatii Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelman ja vastaa turvallisuussuunnitelman toimeenpanon säännöllisestä seurannasta. Lisäksi turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä huolehtii turvallisuussuunnitelman poikkihallinnollisesta toimeenpanon seurannasta ja toimeenpanon edellyttämästä sopimisesta. Turvallisuussuunnitelma toimeenpannaan osana toimialojen toiminnan ja talouden suunnittelua.

Kuva 2 Varautumisen, riskienhallinnan ja turvallisuusyhteistyön organisointi Vantaalla

Vantaalla tehtävää turvallisuusyhteistyötä keskitettiin Uuden Vantaan organisaatiouudistuksessa. Kaupunkitasoinen kaupunkiturvallisuustiimi perustettiin 1.1.2020 Kaupunkistrategian ja johdon toimialalle Kuntademokratian palvelualueelle. Tiimi laajeni vielä 1.1.2021. Turvallisuuspäällikkö johtaa kaupunkiturvallisuustiimiä, johon kuuluu poliisikoordinaattori ja kaksi turvallisuusasiantuntijaa. Tiimi tekee tiivistä yhteistyötä myös riskienhallinnan asiantuntijan kanssa. Kaupunkitasoinen turvallisuustiimi tiivistää turvallisuus- ja valmiustyön ammattilaisten yhteistyötä sekä tukee ja opastaa toimialoja niiden omassa turvallisuusyhteistyössä.

1.2. Yhtymäkohdat kunnan muihin suunnitelmiin ja aikaisempaan strategiaan

Valtuustokauden strategissa 2018–2021 on kirjattu Vantaan visio: Rohkea ja rento Vantaa on edelläkävijä ja vastuullinen kasvun keskus.

Turvallisuusasioihin pitää suhtautua vakavasti, mutta kuitenkin rohkeasti ja rennosti. Turvallisuussuunnitelma tukee osaltaan kaupungin vastuullista johtamista ja päätöksentekoa. Suunnitelmaa on valmisteltu samanaikaisesti uuden strategian kanssa, joka astuu voimaan vuonna 2022. Uuden strategian tavoitteet huomioidaan tämän suunnitelman toteutuksessa.

Vanhan strategian mukaisesti kaikkien asukkaiden ja vierailijoiden tulee voida kokea olonsa turvalliseksi Vantaalla. Turvallisuuden edistämistä toteutetaan pääosin osana hyvinvointiohjelmaa. Vantaan hyvinvointiohjelman 2018–2022 laatimisen yhteydessä turvallisuuden edistämisen painopisteiksi valittiin osallisuuden ja lähiölähtöisen turvallisuustyön lisääminen, lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen, monimuotoisesti turvallinen Vantaa ja liikkumisen turvallisuus.

Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019 toimeenpanevat sisäisen turvallisuuden strategiaa ja ohjaavat ja tukevat nyt kuntien, seutukuntien ja tulevien maakuntien turvallisuussuunnittelua. Linjausten keskeinen tavoite on edistää ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla.

Turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia sekä häiriöitä ja parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelua on tehty Suomessa vuodesta 1999, jolloin valtioneuvoston periaatepäätöksessä kansallisesta rikosentorjuntaohjelmasta suositeltiin paikallisten rikosentorjuntaohjelmien käyttöönottoa. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset, Sisäministeriön julkaisuja 2019:2).

Turvallisuussuunnittelu on pitkäjänteinen, järjestelmällinen ja koordinoitu prosessi paikallis- tai aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyönä. Termillä ”turvallisuussuunnittelu” tarkoitetaan yhteisen toiminnan suunnittelun lisäksi suunnittelun perusteella toteutettavaa varsinaista toimintaa. Turvallisuussuunnittelussa alueen toimijat sopivat verkostomaisessa yhteistyössä yhdessä ja erikseen tehtävistä toimenpiteistä tunnistettujen turvallisuusongelmien ratkaisemiseksi tai vähentämiseksi. Turvallisuussuunnittelulla ohjataan kunnan ja valmisteilla olevien maakuntien turvallisuustyötä, varmistetaan eri toimijoiden yhdensuuntainen toiminta, edistetään yhteisten resurssien hyödyntämistä ja vältetään päällekkäisyydet.

Turvallisuussuunnittelu on ihmis- ja väestölähtöistä; sen tavoitteena on parantaa alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä turvallisuuden tunnetta. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset, Sisäministeriön julkaisu 2019:2).

Vantaan kaupungin ja muiden tahojen turvallisuusyhteistyö pohjautuu valtioneuvoston periaatepäätöksiin. Turvallisuussuunnittelu perustuu sisäisen turvallisuuden strategiaan 2017 ”Hyvä elämä – Turvallinen arki”. Strategia on tiekartta, jonka avulla pyritään siihen, että Suomesta tulee hallitusohjelman 29.5.2015 vision mukaisesti maailman turvallisimaa maata elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan strategiassa niitä yhteiskunnan ominaisuuksia, joiden johdosta väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johdettavaa pelkoa tai turvattomuutta. (Hyvä elämä - Turvallinen arki, valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017).

Turvallisuus on vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan kivijalka. Se on mahdollista saavuttaa ainoastaan eri toimijoiden yhteistyön tuloksena. Hyvä sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät muun muassa turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, väestön yhdenvertaisuus, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin kun sitä tarvitaan, ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. (Hyvä elämä - Turvallinen arki, valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017).

Turvallisuus luo pohjaa hyvinvoinnille. Hyvinvointia ei voi olla ilman turvallisuutta. Turvallisuus on myös sosiaalista kestävyyttä. Näin ollen kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa turvallisuutta osana hyvinvoinnin edistämistä. Turvallisuus on myös kilpailukyky- ja kustannustekijä elinkeinoelämälle, minkä vuoksi kunnan ja laajemman alueen turvallisuus liittyy kiinteästi sen taloudelliseen maineeseen, elinvoimaan ja kasvukykyyn. Ennakoivalla turvallisuustyöllä saadaan aikaan taloudellisia säästöjä kunnalle, koska onnettomuuksien, tapaturmien ja rikosten aiheuttamien vahinkojen korjaaminen on usein moninkertaisesti kalliimpaa kuin niiden ennalta estäminen. (Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset, Sisäministeriön julkaisu 2019:2).

Turvallisuuden edistäminen kulkee mukana Vantaan hyvinvointiohjelman 2018–2022 päämäärien toteutuksessa niin terveellisten elintapojen edistämässä, hyvinvointierojen vähentämiseen tähtäävässä työssä kuin kotouttamisen onnistumisen varmistamisessakin.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vantaa on väkimäärältään maamme neljänneksi suurin kaupunki. Vuoden 2020 lopussa asukkaita oli 237 231 ja Vantaalla puhutaan yli 120 eri kieltä. Kaupunki on jaettu seitsemään suuralueeseen ja 61 kaupunginosaan. Pääkaupunkiseutu on Suomen väestön, talouden, hallinnon ja poliittisen vallankäytön pääkeskus. Suomen kansantuotteesta lähes kolmannes syntyy pääkaupunkiseudulla. Vantaa on osa Suomen pääkeskusta, joka on valtakunnan toimintakyvyn kannalta äärimmäisen tärkeä kaikissa yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa.

Vantaalla liikenneturvallisuus ja liikenteen toimivuus korostuvat, koska Vantaalle sijoittuu Suomen suurin kansainvälinen lentokenttä, useampi junarata asemineen ja lukuisat Vantaan läpi kulkevat moottoritiet ja Kehä III. Asukkaiden työssäkäynnin ja palveluiden käytön edellytys on Vantaalla liikennejärjestelmän toimivuus. Liikennejärjestelmän toimintakykyyn liittyvät ongelmat häiritsevät nopeasti kaupungin asukkaiden elämän sujumista ja liikennejärjestelmään kohdistuvat onnettomuudet ovat merkittävin suuronnettomuusuhka kaupungin alueella. Helsinki-Vantaan lentoasema vastaa pääosasta Suomen kansainvälisiä lentoyhteyksiä ja maailmalla ilmenevät ongelmat ja mahdolliset suomalaisiin kohdistuvat uhkat heijastuvat välittömästi lentoaseman välityksellä Vantaalle. Ilmailuun liittyy myös mahdollinen terrorismiuhka, joka heijastuu myös Helsinki-Vantaan lentokenttään.

Vantaalla on paljon suuria logistiikka-alan yrityksiä ja työpaikkoja. Uusi logistiikan alue, Avialogis, aloittaa toimintansa vuonna 2022 ja sen sijainti mahdollistaa hyvät yhteydet pääväylien kautta joka puolelle. Tästä johtuen raskasta liikennettä on erittäin runsaasti ja muun muassa erilaisia vaarallisten aineiden kuljetuksia tapahtuu huomattavan paljon Vantaalla.

2.1. Vantaan turvallisuuden nykytila

Vantaan tämänhetkiset turvallisuushaasteet liittyvät usein syrjäytymiseen ja koronaan. Tilastot kertovat kotihälytysten, väkivaltarikosten sekä huumausainerikollisuuden lisääntymisestä. Pandemia näkyy rikosten ja häiriöiden siirtymisessä koteihin. Uskotaan, että vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta tulee viranomaisten tietoon. Samalla mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarve on kasvanut. Kouluväkivalta, nuorten tekemä väkivalta yleensä sekä nuorten häiriökäyttäytyminen ja päihteiden käyttö ovat lisääntyneet. Koettu turvallisuus ei aina kerro todellisesta turvallisuustilanteesta. Joskus turvattomuuden kokemus heijastelee enemmän ihmisten pelkoja ja huolia.

Tutkimuksissa saatujen vastausten perusteella huolta aiheuttavat päihtyneiden ihmisten käytös sekä avoin huumekauppa. Eri suuralueiden välillä ei ollut suuria eroja, mutta kaupunginosien välillä niitä löytyi. Poliisin ja vartijoiden näkyvyyden kerrottiin lisäävän turvallisuuden tunnetta.

Tutkimusten mukaan rikolliselle tielle altistavia tekijöitä ovat koulutuksen puute, työttömyys ja köyhyys yhdistettynä päihderiippuvuuteen ja mielenterveysongelmiin. Rikollisiin tekoihin voi altistaa syrjäytyminen yhteiskunnasta. Etninen ja sosioekonominen segregatio näkyy myös Vantaalla. Lisäksi myös Vantaalla voidaan havaita jengirikollisuutta, joka kasvaa, kansainvälistyy ja kovenee. Siksi kaupunki tekee yhä tiiviimpää moniammatillista viranomaisyhteistyötä ja tiedonvaihtoa nuorison jengiytymiskehityksen tunnistamiseksi ja haitallisen kehityksen katkaisemiseksi.

Nykyisen kaltaisen kehityksen jatkuessa taloudellinen hyvinvointi polarisoituu eri väestöryhmien ja alueiden välillä. Myös sosiaalinen, sivistyksellinen ja terveydellinen polarisaatiokehitys haastaa turvallista hyvinvointiyhteiskuntaa. Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat suurimpia perinteisten turvallisuushkien, kuten rikollisuuden ja sen uhriksi joutumisen taustatekijöitä. Syrjäytymisilmiössä erilaiset ongelmat, kuten sosioekonomiset, päihde- ja mielenterveysongelmat kasautuvat usein samoille henkilöille. Nuoret miehet tekevät ikäryhmän kokoon nähden suhteellisesti eniten rikoksia ja syrjäytymisuhan piirissä olevien nuorten aikuisten osuus on kasvamassa.

Poliisin tilastojen mukaan pahoinpitelyrikosten määrät yleisellä paikalla ovat kasvaneet hieman vuodesta 2017 vuoteen 2019 ja vuonna 2020 yleisen paikan pahoinpitelyrikokset vähenivät jonkin verran. Yksityisellä paikalla tapahtuneissa pahoinpitelyrikoksissa vaihtelu on ollut marginaalista. Huumausainerikosten määrät ovat nousseet tasaisesti vuodesta 2017 vuoteen 2020. Varkauksissa ja näpistyksissä määrät ovat kasvaneet tasaisesti vuosien 2017 ja 2019 välillä. Vuonna 2020 nousu oli merkittävä. Koronaviruksesta johtuvien rajoitusten aikana häiriökäyttäytyminen, ilkeä ja kotihälytystehtävät ovat lisääntyneet.

Taulukko 1 Vantaan rikostilastot 2017–06/2021

Ilmoitettu Kpl		2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä varkaus, varkaus		3 445	3 535	3 765	4 514	2 090
Näpistys		4 610	4 420	3 884	4 685	2 113
Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)		985	1 010	1 222	1 553	588
Pahoinpitely	Yleinen paikka	513	520	572	488	197
	Yksityinen paikka	670	647	644	686	342

Pelastustoimella on paineita täydentää asemaverkostoa Vantaalla. Pitkäaikaisen asukasmäärän ja liikenteen lisääntymisen sekä rakentamisen tiivistymisen myötä

riskialueen I hälytyksistä saavutetaan 6 minuutin tavoiteajassa alle 40 %. Suurimmat puutteet ovat Tikkurilassa, Myyrmäessä, Hakunilassa ja Korsossa. Uusien paloasemien rakentamisen valmistelu aloitettiin keväällä 2021.

Korona vaikutti pelastuslaitoksen toimintaan. Ihmisten liikkumisen ja yhteiskunnan aktiivisuuden väheneminen pienensi tehtävien määrää 2020 Vantaalla 20 %:lla kolmen edellisen vuoden keskiarvoon verrattuna. Tiukimpien rajoitustoimien aikana, huhti-toukokuussa ja joulukuussa tehtäviä oli jopa kolmanneksen normaalia vähemmän.

Taulukko 2 Pelastuslaitoksen tilastot 2017–2020

Pelastustoimen hälytystehtävät Vantaalla	2017	2018	2019	2020
Tulipalot	421	397	394	320
Liikenneonnettomuudet	560	530	557	505
Ensivastetehtävät	1186	1261	1361	592
Automaattisen paloilmittimen tarkastustehtävä	707	728	756	636
Muut pelastustehtävät	1375	1203	1178	1301
Yhteensä	4249	4119	4246	3354

Sama ilmiö oli havaittavissa myös ensihoitotehtävissä, niiden määrä väheni selvästi keväällä 2020. Pääasiallisin syy oli korona, jonka alkuvaiheessa ihmiset eivät soittaneet apua eivätkä hakeutuneet lääkäriin. Tarve hakeutua hoitoon kuitenkin palautui normaalille tasolle syksyn aikana. Taulukosta puuttuu yksityisen ensihoitopalvelun suorittamat tehtävät, jotka ovat pääasiassa kiireettömiä D-luokan tehtäviä.

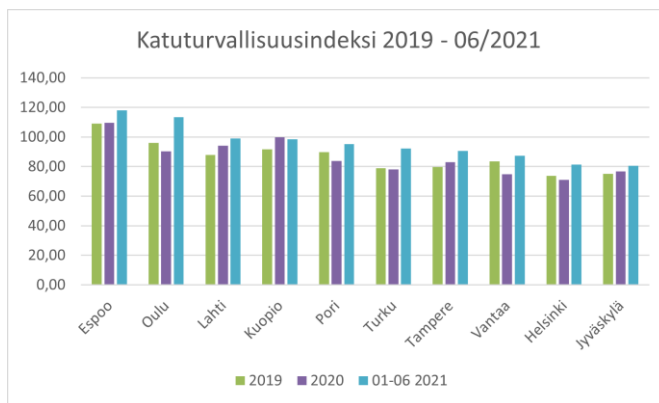
Taulukko 3 Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ensihoitoyksiköiden tehtävämäärät Vantaalla 2017–2020

Ensihoito / kiireellisyysluokka	2017	2018	2019	2020
A	1563	1744	2471	2364
B	7090	6841	8574	8011
C	9716	10719	10942	9783
D	78	91	101	117
Luokka puuttuu	96	37	35	20
Tehtävät ilman hälytystä	75	155	82	90
Kaikki yhteensä	18618	19587	22205	20386

Turvallisuushkien vähentämisessä keskeistä on osallistava ja tasavertainen turvallisuussuunnittelu, turvallisuuskulttuurin parantaminen sekä turvallisuusjohtamisen

vahvistaminen ja syrjäytymiseen puuttuminen. Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyn ohjelma ja RAD-hanke, jonka tavoitteena on väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy, tarjoavat keinoja tarttua hankaliin asioihin. Kaikkein tuloksellisinta on lapsiin ja nuoriin kohdistuva ehkäisevä työ. Siihen kuuluu mm. päihdekasvatus, varhainen puuttuminen sekä jalkautuva ja etsivä työ. Kokoontumispaikkoja ja mielekästä tekemistä tulisi tarjota enemmän. Tietoa palveluista pitäisi lisätä ja päihdepalveluiden ja hoitoon pääsyn kynnyksiä madaltaa. Resursseja tulisi ohjata pysyvästi sinne, missä niitä eniten tarvitaan.

Vantaan katuturvallisuusindeksi (ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen ja liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhde väestön määrään) oli 83,53 vuonna 2019 ja 74,93 vuonna 2020. Vuoden 2021 indeksiluvullaan 87,44 Vantaa on kahdeksanneksi turvallisin kaupunki 10 suurimman kaupungin joukossa.

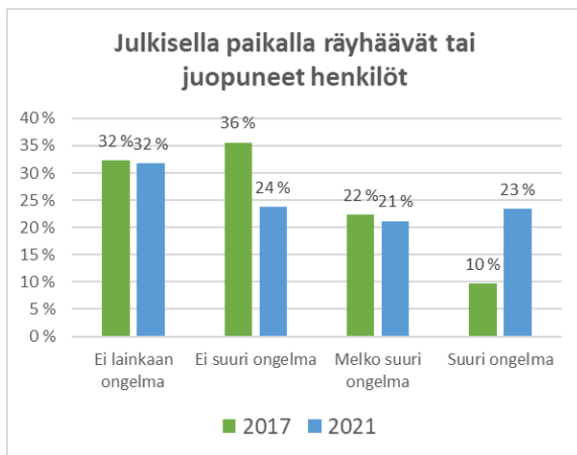
Kuva 3 Suomen 10 suurimman kaupungin katuturvallisuusindeksi 2019–06/2021

Vantaan kaupunki kartoitti asukkaidensa kokemaa turvallisuutta turvallisuuskyselyn avulla 10.3. - 6.4.2021 välisenä aikana. Kysely toteutettiin kaupungin verkkosivuilla ja siihen vastasi 1548 vantaalaista. Kysely pohjautui rikosentorjuntaneuvoston valtakunnalliseen turvallisuuskyselymalliin, mutta turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä muokkasi sitä Vantaan kaupungin tarpeisiin soveltuvaksi. Kyselytutkimuksen avulla selvitettiin ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä mm. rikoksista ja järjestyshäiriöistä, turvattomuudesta, rikosten uhriksi joutumisesta, varautumisesta sekä onnettomuuksista ja tapaturmista. Edellisen kerran turvallisuuskysely toteutettiin vuonna 2017.

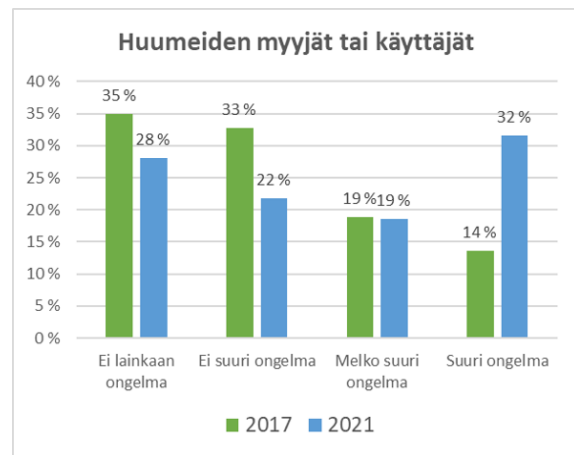
Kyselyn tulosten mukaan omaa aluetta yhteisöllisenä piti vastaajista 27 %, kun taas 36 % oli asiasta eri mieltä tai täysin eri mieltä. 36 % vastaajista kokee, että tulee hyvin alueensa ihmisten kanssa toimeen ja noin 33 % luottaa alueellaan asuviin ihmisiin. Oma asuinalue käsittää oman kodin läheisyydessä olevan alueen, jossa tapahtuu suurin osa päivittäisestä liikkumisesta. Se onkin yksi tärkeimmistä asioista turvallisuuden tunteen sekä viihtyvyyden luomiseen. Kyselyyn vastaajista hiukan yli 45

% koki ympäristön roskaisuuden, epäsiisteyden tai jätteet melko suureksi tai suureksi ongelmaksi omalla asuinalueellaan.

Myös n. 50 % piti huumeiden myyjiä tai käyttäjiä ja 41 % päihteitä melko suurena tai suurena ongelmana omalla alueellaan. Varsinkin kirjallisessa palautteessa oli vahvasti esillä huumeiden näkyvyys katukuvassa sekä nuorten kokoontuminen ja häiriökäyttö. Sanallista häirintää (huutelua, kiroilua) oli kokenut Vantaalla 37 % vastaajista.

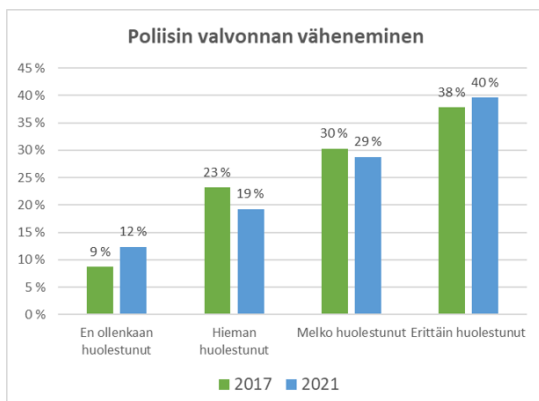

Kuva 4 Näkyvä päihteiden käyttö, Turvallisuuskysely 2021

Kuva 5 Huoli näkyvästä huumeiden myynnistä ja käytöstä, Turvallisuuskysely 2021

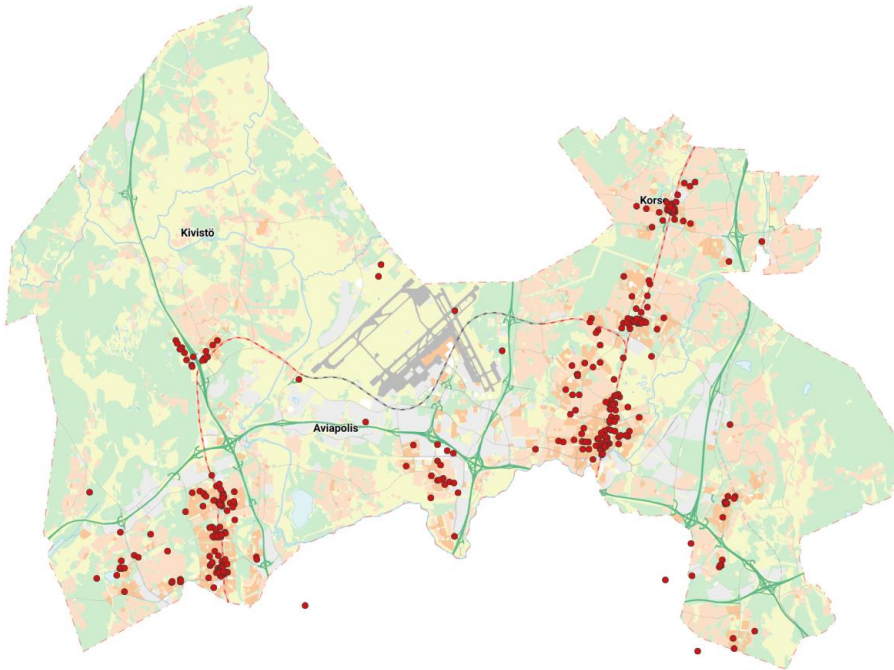
Vantaalaiset pitivät kyselyssä huolestuttavina asioina tunnetta poliisien näkyvän valvonnan vähenemisestä, ääriliikkeiden toimintaa, ihmisten syrjäytymistä sekä rasismia tai suvaitsemattomuutta. Kuitenkaan kovin todennäköisenä ei pidetä aatteellisen tai uskonnollisen toiminnan olemassaoloa tai toimintaa omalla asuinalueellaan, vaikkakin vastaajat pitävät ääriliikkeiden toimintaa huolestuttavana asiana. Suurin osa vastaajista ei ollut myöskään kovinkaan huolissaan joutumisesta seksuaalisen häirinnän tai ahdistelun kohteeksi Vantaalla.

Kuva 6 Tunne poliisin valvonnan vähenemisestä, Turvallisuuskysely 2021

Turvallisuuskyselyssä kysyttiin myös vantaalaisten koettua turvallisuutta ja pyydettiin merkitsemään karttaan paikkoja, jotka koetaan turvattomiksi. Yleisesti ottaen

vastaajat tuntevat eniten turvattomuutta juna-asevilla sekä niiden välittömässä läheisyydessä, etenkin ilta- ja yöaikaan. Suurimmat keskittymät ovat Myyrmäen, Tikkurilan, Koivukylän ja Korson alueilla. Eniten huolta aiheuttaa päihtyneet, asemilla kokoontuva nuoriso sekä levottomuus. Yhteenvedona ihmisiä huolestuttavat huumeiden käyttäjät ja myyjät, päihteet, nuorten kokoontuminen ja häiriökäytös, häiriökäytös ja järjestyshäiriöt (aseman seutu, ostoskeskukset) sekä oman alueen yhteisöllisyyden lasku.

Kuva 7 Turvattomuuden tunnetta aiheuttavat paikat, Turvallisuuskysely 2021

Päihdetilannekysely toteutettiin 1.9.-31.10.2020 yhtäaikaaisesti Helsingin ja Espoon kanssa. Kysely toteutettiin verkkokyselynä ja markkinoitiin laajasti tiedottein, sosiaalisen median kanavilla ja uutiskirjeissä. Kaikista vastaajista 51 % oli kokenut turvattomuuden tunnetta päihtyneiden ihmisten käyttäytymisen takia edellisen 12 kuukauden aikana. Eri suuralueiden välillä ei ollut suuria eroja, mutta kaupunginosien välillä oli. Vastauksissa tuotiin esille eniten turvattomuuden tunnetta aiheuttavina paikkoina juna-asemat, kaupat, ostoskeskukset ja ulkoilualueet, joissa päihtyneiden ihmisten käytös, kuten huutelu, arvaamaton käytös ja lähestyminen, iltaisin ja yöaikaan lisäsivät turvattomuuden tunnetta. Näiden syiden takia osa vastaajista kertoi, ettei halua liikkua ulkona ilta- ja yöaikaan.

3. PÄÄMÄÄRÄT

Turvallisuussuunnitelmaan on nostettu kaksi koko turvallisuussuunnitelman läpileikkaavaa päämäärää, hyvä turvallisuusjohtaminen ja sukupuolitietoisuus. Turvallisuusjohtaminen on kokonaisvaltaista turvallisuuden hallintaa. Turvallisuusjohtamiseen yhdistyy sekä menetelmien ja toimintatapojen että ihmisten johtaminen. Se sisältää ajatuksen jatkuvasta turvallisuuden ja terveellisyyden edistämisestä.

Kaupungin palvelut, mukaan lukien turvallisuutta edistävät palvelut, tulee resursoida oikeudenmukaisesti ja jossakin palvelussa voi olla tarvetta sukupuolitietoiselle muutokselle tai positiiviselle erityiskohtelulle. Sukupuolitietoinen budjetointi tarkoittaa palvelujen sisältöjen, tosiasiallisen käytön ja resursoinnin selvittämistä osana talousarviotyötä sen arvioimiseksi, toteutetaanko palveluja kaikkia sukupuolia syrjimättömällä tavalla (välillinen syrjintä). Kaupungin johtoryhmä 1.2.2021 päätti, että sukupuolitietoisen budjetoinnin toimintatapaa edistetään yhä kattavammaksi. Toimialat ovat nostaneet vuonna 2021 kukin yhden sukupuolitietoisen turvallisuustyön kohteen kaupungin yhteiseen turvallisuustyöhön.

3.1. Turvallisuusjohtaminen

Turvallisuusjohtaminen jaotellaan usein erilliseksi kokonaisuudeksi muusta johtamisesta, vaikka turvallisuus on tärkeimmillään osa arkirutiineja ja siten työpaikan turvallisuuskulttuuria. Laajemmissa organisaatioissa turvallisuustoiminta voi vaihdella eri toimipisteiden tai palvelualueiden mukana, koska turvallisuus on hyvin usein henkilösidonnaista – jos toimipisteen johto on sitoutunut turvallisuuden tekemiseen ja kehittämiseen, ovat asiat hyvällä mallilla. Muutoin ne ovat lain ja ohjeistusten vaatimalla tasolla, eikä niitä kehitetä eteenpäin. Tämä sitoutuminen turvallisuuden edistämiseen ja kehitykseen vaatii organisaation johdon sitoutumista. Ilman johdon tukea ja positiivista suhtautumista ei mikään muutos ole mahdollista. Kun johto sitoutuu toimintaan ja näyttää sen myös arjen päätöksissä ja resurssien jaossa, tukee se työntekijöiden sitoutumista turvallisuuteen ja tätä kautta organisaation turvallisuuskulttuuri vahvistuu ja tulee näkyväksi ilman henkilösidonnoisuuksia.

3.1.1. Rakenteisiin siirtäminen ja kehitystyö

Turvallisuusjohtamisen ja sen vaatimat toimenpiteet tulisi olla määriteltyinä organisaation rakenteissa, jolloin turvallisuus ei olisi henkilösidonnaista, vaan hyvä turvallisuuskulttuurin perusta olisi jo valmiina koko organisaation perustoiminnassa. Rakenteisiin siirtämisen apuna voidaan käyttää erilaisia työkaluja kuten johtamismalleja, turvallisuuskokouksia ja turvallisuuden vuosikelloa, jonka avulla johto voi aikatauluttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet pitkin työvuotta ja tällöin ne myös tulevat tehdyiksi.

Rakenteiden avulla turvallisuusasiat tulevat säännöllisesti esille eivätkä ne unohdu seuraavaan kriisiin asti.

Kun turvallisuusasiat ovat säännöllisesti esillä organisaatiossa, voidaan myös helpommin tunnistaa organisaation kehityskohteita ja niihin tarvittavia työkaluja tai ohjelmia. Kehitystyötä tehdessä on hyvä tunnistaa jo käytössä olevia hyviä käytäntöjä ja vahvistaa niitä, jotta hyvä osaaminen ei poistu. Hyviä käytänteitä on hyvä tuoda esiin kokouksissa ja kehitystöissä, jolloin yhden toimipisteen edistysaskel voi auttaa koko organisaatiota. Tällöin tulee muistaa tarkastella ja muokata käytäntöä sopivamaksi toiseen palveluun, koska työtehtävät voivat vaihdella paljon suuremmissa organisaatioissa. Kehittämistyössä on tärkeää määritellä vastuuhenkilöt, jotka valvovat työn edistymistä ja voivat tarkastella työn osia kuin myös laajempaa kokonaiskuva.

Jotta tehdyt toimenpiteet ja ohjeistukset vastaavat organisaatioiden työntekijöiden ja asiakkaiden tarpeita, tulee turvallisuutta mitata ja arvioida säännöllisesti, jotta palvelua voidaan kehittää tulevaisuudessa. Mittaustoimintaa pohtiessa tulee miettiä mitä halutaan mitata, miten mittaus toteutetaan ja mitä tietoa mittauksesta oikeasti saadaan käyttöön. Mittaus ei saa olla liian rajoittunut vain yhteen näkökulmaan vaan sen tulee antaa tietoa laajemmin.

Digitalisaatio on tuonut monia muutoksia erilaisiin työtehtäviin ja niin myös turvallisuutta tulee pohtia uusilta näkökulmilta. Turvallisuusohjeistuksia voi siirtää enemmän sisäisiin intranetteihin, jolloin vanhoista paperiohjekansioista voi päästä eroon, mutta tällöin tulee myös varautua erilaisiin häiriötilanteisiin. Samalla tulee pohtia kuinka usein ja miten tarkastetaan ja päivitetään erilaiset organisaation sivustot, dokumentit ja yhteystiedot.

3.1.2. Ennakointi ja yhtenäistäminen

Turvallisuuskulttuurin ja –toimien säännönmukainen tarkastelu varmistaa sen, että organisaatio voi muuttaa toimintatapojaan tarpeen mukaan ja ennakoida tulevia haasteita. Tällöin organisaatio ei reagoi vain yksittäisen kriisin tai häiriötilanteen tapahtumiseen ja pyri vastaamaan sen kyseisen häiriön vaatimukseen, vaan tarkastelee koko organisaation toimintaa etukäteen ottaen huomioon aiemmat häiriötilanteet – niin pienet kuin suuretkin – ja ennakoi näiden tilanteiden perusteella tulevien häiriötilanteiden vaatimuksia. Säännöllisellä ennakkoinnilla ja suunnittelulla organisaatio voi kehittää yhtenäiset linjaukset ja ohjeistukset koko organisaatioon, jolloin ei ratkaista enää yhtä häiriötilannetta, vaan ennalta estetään useampi häiriötilanne ja varmistetaan, että tapahtuvat häiriötilanteet eivät ole vaikutuksiltaan suuria tai kestoiltaan pitkiä. Tämän takia organisaation tulisi laatia yhtenäiset turvallisuusohjeistukset ja

ohjeistuksien pohjatyö, jotta kaikilla organisaation palvelualueilla olisi sama tieto ja toimintamalli häiriötilanteissa toimimiseen.

3.1.3. Turvallisuusjohtaminen turvallisuussuunnitelmassa

Turvallisuusjohtaminen valittiin yhdeksi Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelman päämääräksi, koska suunnitelmasta haluttiin käytännöllinen ohjeistus kaupunkiturvallisuuden kehittämiseksi. Turvallisuusjohtamisen periaatteiden avulla teemaryhmät ovat pystyneet tarkastelemaan omien teemojensa painopistealueita, toimenpiteitä, vastuita ja seurantaa laajemmin, ja sitomaan nämä osaksi kaupunkikonsernin normaalia työtä. Turvallisuussuunnitelman tärkein anti on tulevaisuuden turvallisuushaasteiden ennakointi ja niihin varautuminen. Mittaamisen, arvioinnin ja raportoinnin avulla turvallisuussuunnitelma tukee kehittyvää turvallisuustyötä Vantaan kaupunkikonsernissa, jolloin suunnitelma ei ole vain tietyn ajanjakson otanta turvallisuustilanteesta. Tämän vuoksi turvallisuussuunnitelmaan liitetään vuosiseurantakohteet vuosille 2022–2025, jolloin raportoinnin kautta voidaan tarkastella ja määritellä yksityiskohtaisemmat tavoitteet vuodeksi kerrallaan kokonaiskuvaa ja laajaa kehitystyötä unohtamatta. Näiden liitteiden avulla turvallisuussuunnitelmassa määritetyt toimenpiteet eivät menetä merkitystään turvallisuussuunnitelman laaditulla ajanjaksolla.

3.2. Sukupuolitietoisuus

Turvallisuusasioissa sukupuolella on suuri merkitys muun muassa eroissa turvallisuuden kokemisessa, erityyppisten rikosten tekijöiden ja uhrien sukupuolijakoumassa, väkivallassa, vihapuheen kohdistumisessa ja erilaisissa sosiaalisissa ongelmassa, kuten päihteiden käytössä ja asunnottomuudessa. Miehet ja naiset myös tekevät pitkälti tai osin eri asioita esimerkiksi työelämässä ja liikenteessä. Tällöin sukupuolesta tulee turvallisuustyössä tasa-arvopohdintaa ja -työtä vaativa kysymys.

Vantaan kaupunki on tehnyt suunnitelmallista *toiminnallista* eli päätöksentekoon ja palveluihin liittyvää tasa-arvotyötä jo toistakymmentä vuotta ja velvoite sukupuolten tasa-arvon huomioimiseen kaikessa toiminnassa on ollut Vantaalla olemassa suomalaisittain poikkeuksellisen pitkään. Tällä hetkellä Suomeen rantautumassa oleva tasa-arvotyön strategia on *gender budgeting*, jonka suomenkieliseksi nimeksi näyttäisi vakiintuvan sukupuolitietoinen budjetointi. Verovaroin toteutettavien palvelujen, mukaan lukien turvallisuuteen liittyvien palvelujen, resurssien allokoinnin tulee olla oikeudenmukaista ja resursointi, tai sen puute, voi joko edistää tai heikentää sukupuolten tasa-arvoa. Kukin toimiala nosti vuonna 2021 yhden sukupuolitietoisien turvallisuustyön kohteen kaupungin yhteiseen turvallisuustyöhön. Nostot ovat häirintä-

ja väkivaltatilanteet (kasvatus ja oppiminen), lähisuhdeväkivalta (sosiaali- ja terveys-toimi), hyvät väestösuhteet (kaupunkikulttuuri) ja turvattomuuden paikat (kaupunkiympäristö).

Vantaalla keskeiset elementit ovat tiedon tuottaminen sukupuolittain erityisesti tilastoissa ja niiden rinnalla laadullisen tiedon hyödyntäminen. Huomio kiinnitetään määrällisiin ja laadullisiin eroihin sukupuolten välillä ja tiedon tarkastelussa pohditaan väkivallan syrjinnän olemassaoloa ja positiivisten erityistoimien tarvetta jollakin toiminnan osa-alueella. Kyseessä ei ole kertaluonteinen harjoitus, vaan ajattelu- ja toimintatapojen muuttaminen tasa-arvon varmistamiseksi. Sukupuolen lisäksi huomiota kiinnitetään samanaikaisesti myös ikään, alkuperään ja erityisen heikkoon asemaan, esimerkiksi vähemmistöihin.

4. TEEMAT

Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelma on rajattu neljään pääteemaan: lähisuhdeväkivalta, päihteet, nuoriso ja liikkumisen turvallisuus. Rajaus perustuu toimintaympäristön arvioon, johon on käytetty kaupungin, poliisin ja pelastuslaitoksen tilastoja, turvallisuuskyselyn ja muiden hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tuloksia, mutta myös kaupungin toimijoiden hiljaista tietoa ja havaintoja turvallisuustilanteen muutoksista. Arviossa tunnistettujen turvallisuusteemojen ongelmiin tai haasteisiin vastaamiseksi on valittu painopistealueet, joihin laaditaan toimenpiteet. Toimenpiteet ovat turvallisuussuunnitelman keskeisin sisältö. Toimenpiteiden tulee olla konkreettisia ja käytännönläheisiä, jotta niiden toimeenpanoa voidaan seurata ja arvioida. Turvallisuussuunnitelman jokaisen teeman alle valittujen painopistealueiden toimenpiteitä seurataan ja arvioidaan vuosittain toimenpidettä kuvaavien mittareiden avulla.

4.1. Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa tekijänä on väkivallan uhrin nykyinen tai entinen perheenjäsen tai muu läheinen. Tekijänä on esimerkiksi kohteeksi joutuneen nykyinen tai entinen avo- tai aviokumppani, seurustelukumppani, sisarus, vanhempi, lapsi, ystävä tai kaveri. Kyse on vallan väärinkäytöstä lähisuhteessa tai uhka siitä. Lähisuhdeväkivalta voi ilmetä psyykkisenä, fyysisenä, seksuaalisena, taloudellisena tai hengellisenä vallankäyttönä. Lähisuhdeväkivalta on usein prosessi, jossa väkivalta pahenee ja raaistuu. Lähisuhdeväkivaltaa esiintyy kaikissa sukupuolissa, sosiaaliryhmissä ja etnisissä yhteisöissä. Väkivallan tekijät eivät ole tekojensa

aikana välttämättä esimerkiksi alkoholin vaikutuksen alaisena eikä heitä voi tunnistaa elämäntapojen perusteella.

Lähisuhdeväkivalta käsitteenä tarkoittaa sekä perhe- ja parisuhdeväkivaltaa että kaikkinaista kaltoinkohtelua. Samoin lähisuhdeväkivallan käsitteen sisään ymmärretään ympärileikkaus, kunniaan liittyvä väkivalta ja vainoaminen.

Uskotaan, että lähisuhdeväkivallasta vain pieni osa tulee viranomaisten tietoon ja tilastoiduksi. Tuoreita ja tarkkoja esiintyvyyksilukuja lähisuhdeväkivallasta ei ole systemaattisesti saatavilla. Tietojen saamista vaikeuttaa se, että väkivallan tekijät ja kokijat eivät kerro väkivallasta eikä siitä systemaattisesti kysytä. Tutkimusten mukaan myös kirjaamis- ja tilastointikäytännöt ovat puutteellisia.

Finlapset 2020 tutkimuksen kohteena olivat perheet, joissa on 3–6 kk ikäinen vauva. Tutkimuksen mukaan Vantaalla fyysistä parisuhdeväkivaltaa oli kokenut edeltävän 12 kuukauden aikana vauvaperheissä 5,0 % synnyttäneistä vanhemmista ja 2,8 % toisista vanhemmista (pääsääntöisesti mies). Samana ajanjaksona vain 9,6 prosentilta synnyttäneistä vanhemmista ja 6,3 prosentilta toisista vanhemmista oli kysytty neuvolassa väkivallasta.

Vantaan turvakodissa oli vuonna 2020 yhteensä 393 suojaa tarvitsevaa asiakasta. Heistä naisia oli 188, miehiä 25 ja lapsia 180. Vantaan turvakoti ry:n kokijoille ja tekijöille tarkoitettussa avopalveluyksikkö Koivulassa oli vuonna 2020 yhteensä 445 asiakasta. Heistä naisia oli 291, miehiä 99, muunsukupuolisia 2 ja lapsia 53.

4.1.1. Painopistealueet

- Ennalta ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen
- Naisiin kohdistuva väkivalta
- Haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät

Ennalta ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

Lähisuhdeväkivallan riski lisääntyy erilaisissa kuormittavissa elämäntilanteissa. Taustalla voi olla monenlaisia syitä, kuten oma tai perheenjäsenen sairaus, valvottava vauva, haastava erityislapsi tai vaativa murrosikäinen, työstressiä tai taloudellisia vaikeuksia, mielenterveys- ja päihdeongelma, yksinäisyyttä ja tukiverkkojen puutetta. Taustalla voi olla myös puutteelliset tiedot kasvatuksesta, vaikeus tunnistaa tunteita tai omat käsittelemättömät lapsuudenaikaiset väkivaltakokemukset.

Uhrit vaikenevat häpeän ja pelon takia. Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja väkivallan osapuolten auttaminen edellyttää väkivallan tunnistamista ja puheeksi ottamista. Tunnistaminen ja puheeksi ottaminen ei ole vain poliisin tai sosiaali- ja

terveysviranomaisten asia. Jos väkivaltaa ei tunnisteta eikä sitä oteta puheeksi, se tulee viranomaisten tietoon vasta, kun tilanne on kärjistynyt vakavaksi.

Väkivaltaa ehkäistään parhaiten vahvistamalla ihmisten voimavaroja ja tarjoamalla apua haasteellisina ajanjaksoina. Tarjolla tulisi olla myös mahdollisuus keskusteluun ammatti-ihmisten kanssa matalalla kynnyksellä aina, kun oma arki tuntuu ylivoimaiselta tai esimerkiksi omat lapsuudenaikaiset traumaattiset kokemukset kaipaavat purkamista. Väkivallan varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen edellyttää systemaattista toimintaa, jossa turvallisuudesta ja väkivallasta kysyminen on luonteva osa asiakasprosessia kaikissa hyvinvointipalveluissa, esimerkiksi kasvatus-, opetus-, sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä nuorisotyössä.

Tällä hetkellä väkivallan puheeksi ottaminen ei ole systemaattista eikä väkivallan kirjaamiseen ole yhtenäistä kaupunkitasoista ohjeistusta. Myöskään palvelupolku ei ole yhtenäinen ja palveluohjauksen käytännöt vaihtelevat.

Naisiin kohdistuva väkivalta

Vaikka kaikki sukupuolet voivat olla sekä tekijöitä että uhreja, lähisuhdeväkivalta ei ole sukupuolineutraali asia. Euroopan unionin perusoikeusviraston FRA:n tutkimuksen (2014) mukaan suomalaiset naiset kokevat väkivaltaa huomattavasti enemmän kuin EU-maissa asuvat naiset keskimäärin, sillä suomalaisista naisista 53 prosenttia oli kokenut jonkinlaista nykyisen tai entisen kumppanin tekemää henkistä väkivaltaa ja noin 30 prosenttia oli joutunut nykyisen tai entisen kumppanin fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Tilastokeskuksen tilastoissa pari- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 77 prosenttia oli naisia vuonna 2019.

Naiset kokevat väkivaltaa erityisesti kotonaan ja muissa yksityisissä tiloissa. Toistuva ja uusiutuva väkivalta parisuhteissa kohdistuu useammin naisiin kuin miehiin. Henkirikoskatsauksessa 2020 todetaan, että henkirikoksen uhrina vuosittain kuolleiden naisten määrä vuosina 2013–2019 on vaihdellut 16 ja 30 hengen välillä; heistä 60 prosenttia oli joutunut puolison, seurustelukumppanin tai entisen kumppanin surmaamaksi.

Naisiin kohdistuva väkivalta on myös yläkäsite sukupuolistuneelle väkivallalle, joka kohdistuu erityisesti naisiin ja tyttöihin. Tällaisen väkivallan muotoja ovat muun muassa seksuaalinen väkivalta, pari- ja lähisuhdeväkivalta, vainoaminen, kunniaan liittyvä väkivalta, pakkoavioliitot, naisten sukuelinten silpominen, pakkoabortit, pakko-sterilisaatiot sekä seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tehty ihmiskauppa. Naisiin kohdistuva väkivalta on tasa-arvo-ongelma, koska se perustuu sukupuolten välisiin epäoikeudenmukaisiin valtasuhteisiin. Taustalla on naisen alisteinen asema

suhteessa mieheen sekä kulttuuristen tai yhteiskunnallisten tekijöiden että fyysisen voiman erojen takia. Naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan vähentäminen on suomalaisen tasa-arvopolitiikan kestoaihe, ja siten myös yksi Suomen hallituksen tasa-arvo-ohjelman painotuksista.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus) tuli Suomessa voimaan 1.8.2015. Sopimus kattaa naisiin ja tyttöihin sukupuolen perusteella kohdistuvan väkivallan kaikki muodot. Sitä sovelletaan Suomessa myös miehiin ja poikiin, joihin kohdistuu perheväkivaltaa. Sopimus painottuu väkivallan ehkäisyyn, mutta sisältää myös velvoitteita uhrien suojelemiseksi ja auttamiseksi sekä väkivallan tekijöiden rankaisemiseksi. Kunnat ovat avainasemassa Istanbulin sopimukseen perustuvassa työssä.

Haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät

Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua kehen tahansa. Lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä on tärkeää tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, sillä heillä on enemmän erilaiselle väkivallalle altistavia riskitekijöitä. Heillä on myös enemmän henkisen ja fyysisen väkivallan kokemuksia.

Lapset

Lapsiin kohdistuvan väkivallan muodot vaihtelevat. Esimerkiksi lapsen pitkäaikainen sairaus tai vamma lisää lapsen riskiä joutua kaltoinkohdeksi. Lähisuhde- ja perheväkivallan eri muodot esiintyvät perheissä usein samanaikaisesti. Lapseen itseensä kohdistuvan väkivallan lisäksi aikuisten väliselle väkivallalle altistuminen on aina haitallista lapselle. Jos perheessä esiintyy lisäksi parisuhdeväkivaltaa, on lapsilla suuri riski joutua myös itse väkivallan kohteiksi.

Romanit

Eriyisiä piirteitä romanien lähisuhdeväkivallassa on muun muassa se, että romaninaisten on väkivaltaa kohdattuaan otettava huomioon yhteisön reaktiot. Tämä koskee myös muita suljettuja yhteisöjä. Romaninainen on hierarkiassa miehen alapuolella, ja näin mies voi käyttää väärin omaa asemaansa perheen päänä. Romanikulttuurissa lapset jäävät erotilanteessa perinteisesti miehelle, joten myös tämä estää naisia lähitemästä väkivaltaisista suhteista. Romaninaiset tarvitsevat yhteisön ulkopuolista apua lähisuhdeväkivaltaan. Turvakodit ja muut palvelut väkivallan uhreille ovat tärkeitä, sillä romaninaisen on erittäin vaikea tukeutua omaan yhteisöönsä lähisuhdeväkivalta-asioissa.

Maahanmuuttajataustaiset

Osalla maahanmuuttajataustaisista ihmisistä on riski joutua kunniaan liittyvän

väkivallan uhriksi. Kunniaan liittyvä väkivalta ei ole kuitenkaan sidoksissa vain tiettyihin etnisiin ryhmiin tai uskontoihin. Vaikka kunniaan liittyvä väkivalta kietoutuu voimakkaasti naisten ja tyttöjen ajateltuun siveellisyyteen, voi sitä kohdistua myös poikiin ja miehiin. Erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat tai muilla tavoin sosiaalisia normeja kyseenalaistavat voivat olla alttiita kunniaan liittyvälle väkivallalle. Tekijä tai tekijät voivat ajatella, että yksilön normien vastaisesta käytöksestä seurannut kollektiivinen rankaiseminen tai kostaminen palauttaa yhteisölle kunnian.

Vammaiset

Monissa tutkimuksissa on todettu, että vammaisilla ja henkilöillä, jotka ovat toimintakyvyltään rajoitteiset, on useammin väkivallan kokemuksia kuin vammattomilla. Arvioiden mukaan vammaisiin naisiin kohdistuu väkivaltaa jopa 2–10 kertaa enemmän kuin vammattomiin, ja joidenkin tutkimusten mukaan yli puolet vammaisena syntyneistä tai lapsena vammautuneista naisista on kohdannut jonkinlaista väkivaltaa.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat

Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan joka neljäs seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluva yläkoululainen kokee kotonaan fyysistä väkivaltaa ja yli 40 prosenttia näistä nuorista kokee kotonaan myös henkistä väkivaltaa. Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuulumisen altistaa syrjivien asenteiden kautta kaikenikäisiä henkiseksi ja fyysiselle väkivallalle koko yhteiskunnassa ja etenkin vähemmistöstressi vaikeuttaa avun hakemista lähisuhdeväkivaltatapauksissa.

Ikäihmiset

Ikäihmisten kokema kaltoinkohtelu ja väkivalta jää usein piiloon. Se on uskottua yleisempää, sillä monet lähisuhdeväkivaltaa kohdanneet ikäihmiset eivät halua tai pysty puhumaan kokemastaan. Jotkut eivät ehkä ymmärrä joutuneensa väkivallan tai kaltoinkohtelun uhriksi. Uhri voi tuntea myös syyllisyyttä ja häpeää tapahtuneesta, olla huolissaan tekijälle mahdollisesti aiheutuvista seurauksista tai pelätä tekijän uhkauksia ja hylätyksi tulemistä.

4.1.2. Toimenpiteet

Ennalta ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

- Lähisuhdeväkivallan kirjaamiskäytäntöjä kehitetään ja yhtenäistetään ja palveluntarpeen arviointiin ja palveluohjaukseen luodaan selkeä malli.
- Lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen Vantaalla luotu koulutuskokonaisuus on tarjolla uusien työntekijöiden perehdytykseen Väki-vallaton Vantaa – YouTube -kanavalla sekä Oppiva-verkkokoulutuslustalla.

- Lähisuhdeväkivaltakysymyksiin perehtyneen avainhenkilöverkoston työtä tuetaan ja kehitetään.
- Poikkihallinnollisen lähisuhdeväkivallan vastaisen työn koordinaatio on ollut sijoittuneena sosiaali- ja terveystoimeen. Koordinaation ja laaja-alaisen yhteistyön jatkuminen varmistetaan lähivuosien suurissa hallinnon uudistuksissa (hyvinvointialue ja sote-ratkaisu).

Naisiin kohdistuva väkivalta

- Naisiin kohdistuva väkivalta ei vähene eikä poistu esittämällä se ainoastaan tiettyjen ryhmien ongelmana, ihmissuhteisiin liittyvänä yksityisasiana tai ohittamalla ongelman tasa-arvorelevanssi ”kyllä nainenkin voi olla väkivaltainen” -puheella. Tällaisen sijasta:
- Tuodaan turvallisuustyössä esiin naisiin kohdistuva väkivalta ja kiinnitetään erityistä huomiota sukupuolen ja muiden henkilöön liittyvien perusteiden yhteisvaikutukseen (ks. seuraava kappale Haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät). Tämä toteutetaan sekä sisäisessä että ulkoisessa toiminnassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmien huomioimiseksi muun muassa kohdenetussa turvallisuussuunnittelussa, turvallisuuskoulutuksissa ja tiedotuksessa.
- Tehdään turvallisuustyössä yhteistyötä sukupuolistuneen väkivallan vastaisen työn valtakunnallisten ja paikallisten toimijoiden kanssa, mukaan lukien tässä työssä vakiintuneiden nais- ja miesjärjestöjen kanssa. Yhteistyö tapahtuu esimerkiksi vierailuina, konsultointina, materiaalin levittämisenä, koulutuksena, kampanjointina ja hankkeina.
- Kerrotaan aktiivisesti uhreille ja tekijöille tarkoitetusta neuvonnasta ja avusta esimerkiksi kouluissa ja oppilaitoksissa, nuorisotyössä ja kaupungin viestintäkanavilla.
- Huolehditaan, että naisiin kohdistuva väkivalta huomioidaan myös muun muassa hyvinvointiin, monikulttuurisuuteen ja toiminnalliseen tasa-arvoon liittyvässä Vantaan kaupungin suunnittelussa.

Haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät

- Lähisuhdeväkivallalle erityisen alttiiden ihmisryhmien tunnistamista parannetaan peruspalveluissa ja varmistetaan johdonmukainen puheeksi ottaminen sensitiivisellä tavalla.
- Varhainen puuttuminen edellyttää tietoa siitä, kehen voi ottaa yhteyttä ja mihin ohjata avuntarvitsijoita. Varmistetaan tällaista tiedotusta sekä eri alojen ammattilaisille että kuntalaisille esimerkiksi järjestöjen kautta.

- Tehdään vähemmistö-, kulttuuri- ja ikätietoista kaupunkitasoista turvallisuustyötä.

4.2. Päihteet

Juomatapatutkimuksen mukaan alkoholinkulutus jakaantuu Suomen väestössä hyvin epätasaisesti. Eniten juova 10 prosenttia juo noin puolet kaikesta alkoholista ja vähiten juova 50 prosenttia juo alle 10 prosenttia kaikesta alkoholista. Miehet kuluttavat noin kolme neljäsosaa kaikesta alkoholista. Päihdehoidon piirissä miesten osuus on noin kaksi kolmasosaa.

Suomessa naisten alkoholinkulutus lähes kuusinkertaistui vuosien 1968 ja 2008 välillä. Alkoholinkokonaiskulutus on kuitenkin ollut Suomessa laskussa vuodesta 2007. Myös alaikäisten alkoholinkäyttö lisääntyi aina 1990-luvun loppupuolelle saakka. Sen jälkeen nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt. Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan vantaalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista pojista 74,7 % ja tytöistä 67,2 % ei käyttänyt ollenkaan alkoholia. Lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista 40,3 % ja ammattikoulun opiskelijoista 39 % vastasi olevansa raittiita.

Huumeisiin liittyvät rikokset ovat lisääntyneet Suomessa viimeiset viisi vuotta. Huumeiden saatavuus on lisääntynyt ja myös huumaantuneena ajaneiden määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2012 vuoteen 2018. Kouluterveyskyselyssä 2021 vantaalaisista 8.–9. luokkalaisista 56,8 %, lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista 68 % ja ammattikoulussa opiskelevista 69,8 % vastasi, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. Huumeiden kokeilu ja käyttö on yleistynyt erityisesti 25–34-vuotiailla nuorilla aikuisilla. Huumeiden käyttöön liittyvä hoitoon hakeutuminen on lisääntynyt.

Noin yksi prosentti kaikista 15–64-vuotiaista suomalaisista käyttää huumeita ongelmallisesti. Naisia ongelmakäyttäjistä arvioidaan olevan noin neljännes. Ongelmallisesti käyttäviä on eniten 25–34-vuotiaiden (1,1–2,8 %) ikäryhmässä. Nuorten huumeita ongelmallisesti käyttävien määrä on lisääntynyt koko 2000-luvun samoin kuin nuorten myrkytyskuolemat.

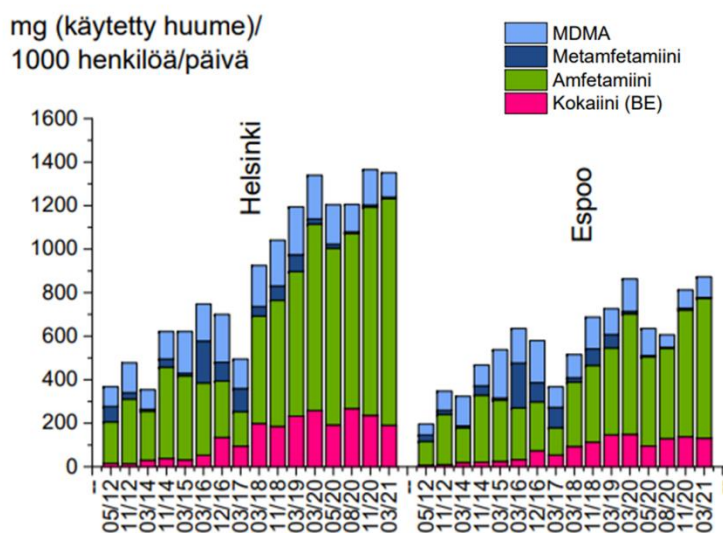
Vuonna 2018 suomalaiset päihdehuollon huumeasiakkaat olivat pääosin miehiä (71 %) ja nuoria aikuisia (keski-ikä 34 vuotta). Asiakkaiden koulutustaso oli matala ja työttömyys yleistä. Joka kymmenes oli asunnoton. Päihteiden sekakäyttö on yleistä. Puolet huumehoidon asiakkaista ilmoitti käyttävänsä ainakin kolmea ongelmapäihdettä. Suurin osa huumeasiakkaista oli ollut jo aiemmin päihdehoidossa (84 %) ja käyttänyt huumeita myös pistämällä (79 %).

Väestökyselyn mukaan seitsemän prosenttia 15–69-vuotiaista suomalaisista on joskus elämänsä aikana käyttänyt keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen. Huumeista ainoastaan kannabiksen käyttö on lääkkeiden väärinkäyttöä yleisempää. Koko väestön tasolla lääkkeiden väärinkäyttö on pysynyt melko tasaisena 2000-luvulla. Lääkkeiden väärinkäyttö on lisääntynyt erityisesti 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä. Sukupuolten väliset erot lääkkeiden väärinkäytössä ovat varsin vähäisiä.

Vantaan kaupungin turvallisuuskyselyn mukaan näkyvä päihteiden käyttö tai myynti on yleistynyt. Joka toinen vuosi toteutettavassa päihdetilannekyselyssä kuntalaiset toivat esille turvattomina paikkoina juna-asemien seudut ja ostoskeskukset erityisesti ilta- ja yöaikaan. Turvattomuutta aiheutti päihtyneiden ihmisten arvaamaton käytös, kuten huutelua ja lähestyminen. Kuntalaiset toivoivat vastauksissaan lisää jalkautuvaa työtä turvatomiksi koetuille alueille.

Jätevesitutkimuksella seurataan väestötasoista huumeiden käyttöä. Helsingin ja lähiseutujen alueella todettiin maaliskuussa 2021 mittaushistorian korkeimmat amfetamiinin käyttömäärät. Puolestaan parin viime vuoden aikana kokaiinin käyttömäärien kasvu on tasaantunut ja ekstaasin käyttö vähentynyt. Erikseen Vantaata koskien tuloksia ei ole saatavissa, vaan Vantaan huumejäämät näkyvät Helsingin (Itä- ja Keski-Vantaa) ja Espoon (Länsi-Vantaa) puhdistamoiden tuloksissa.

Kuva 8 Jätevesitutkimuksen tulokset

Itä-Uudenmaan poliisin Vantaan kaupunkia koskevissa tilastoissa näkyy nousua muun muassa kotihälytysten määrässä 2019 vuoden 3476 tapauksesta 2020 vuoden 4180 tapaukseen. Poliisin päihtynyt henkilö tehtävissä näkyy jonkin verran laskua 2019 vuoden 2676 tapauksesta 2020 vuoden 2339 tapaukseen. Edellä mainittujen

poliisin tehtävien määrän vaihtelu voi olla selitettävissä päihteiden käytön siirtymisellä koteihin koronatilanteen vuoksi. Rattijuopumusmäärät ovat pysyneet vastaavina vuosina 2019 (785 tapausta) ja 2020 (780 tapausta), mutta huumausainerikosten määrät ovat nousseet vuodesta 2019 (1222 tapausta) vuoteen 2020 (1553 tapausta).

4.2.1. Painopistealueet

- Sosiaali- ja terveydenhuollon oikea-aikaiset palvelut
- Asumispalvelut
- Ehkäisevä päihdetyö
- Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Sosiaali- ja terveydenhuollon oikea-aikaiset palvelut

Hyvin järjestetyt sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut lisäävät asukkaiden sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia. Tutkimusten mukaan päihdepalveluiden saaminen pienentää sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannuksia ja ennaltaehkäisee kuolleisuutta, monisukupolvista syrjäytyneisyyttä ja muuta huono-osaisuutta. Oikea-aikaisilla, oikein mitoitetuilla monialaisilla palveluilla ja toimenpiteillä voidaan vähentää yhteiskunnallisia haittoja, kuten tapaturmia, myrkytyksiä, itsemurhia, sikiövaurioita ja vaikuttaa tieliikenneturvallisuuteen sekä vähentää yleisten paikkojen turvattuutta. Suonensisäisiä huumeita käyttäville suunnatut matalan kynnyksen terveysneuvontapisteet, joissa huumeidenkäyttövälineitä voi vaihtaa puhtaisiin, ovat vaikuttaneet tartuntatautilanteeseen vakauttavasti.

Asumispalvelut

Asunnottomuus ja päihdeongelmat liittyvät vahvasti toisiinsa, vaikka asunnottomuuden taustalla on muitakin syitä. Asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävillä toimilla ja siihen liittyvällä keinovalikoimalla tähdätään ennaltaehkäisemään asunnon menetystä. Niin sanotulla asunto ensin –mallilla on myönteisiä vaikutuksia sekä asunnottomuuden hoitoon että kustannuksiin, mutta myös laitospalvelujen ja sairaanhoidon kustannuksiin. Mallin avulla on pystytty vähentämään joidenkin asunnottomuuden hoitoon liittymättömien kriisipalveluiden, kuten poliisin ja ambulanssin käyttöä.

Asunto ensin -mallia toteutetaan neljän keskeisen periaatteen ja laatusuosituksen mukaan:

- [itsenäisen asumisen mahdollistaminen](#)
- [valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuudet](#)
- [kuntoutuminen ja voimaantuminen](#)
- [yhteiskuntaan ja yhteisöihin integroituminen](#)

Asunnottomien päihdeasiakkaiden asumisyksiköiden asuinaluelähtöisessä ympäristössä huolehditaan yhdessä asuinalueen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön ympäristöasioiden valistuksesta ja tietouden lisäämisestä. Käytännössä ympäristötyö on esimerkiksi ympäristön siivoamista, alueen asukkaiden kanssa keskustelua ja tehtyjen vaaratekijähavaintojen välittämistä eteenpäin viranomaisille.

1. POPT-hanke (Päihtyneen ohjaus päihdepalveluihin poliisin toimesta)				
2. Yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa				
Osallisuus				
Ehkäisevä päihdetyö	Päihdehoito	Päihdevieroitus	Asumisen tuki	Kuntouttava laitoshoido
Pakka-toimintamalli	- Päivystys ilman ajanvarausta - Opioidiriippuvaisten korvaushoito - Terveysneuvonta	- Avo- ja laitospäivystys	- Asumispäivystys - Asunto ensin – asuminen - Kuntouttava asuminen	
3. Silta-tiimi				
4. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyhanke 2021-2022				

Kuva 9 Päihde- ja asumispalvelujen turvallisuutta edistävät toiminnot

1. POPT-hanke: poliisi tarjoaa kaikille poliisivankilaan päihtymystilan vuoksi päätyneille asiakkaille mahdollisuutta Vantaan päihdepalveluiden yhteydenottoon. Poliisi lähettää asiakkaan suostumuksella yhteydenottopyynnön Vantaan päihdepalveluihin.
2. Yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa rikoksen uusimisriskin vähentämiseksi
3. Silta-tiimi: palvelun tavoitteena on varmistaa asiakkaan suunnitelmallinen siirtyminen avopalveluihin laitoshoidon tai vankilajakson jälkeen, etsien asiakkaan toipumista tukevia palveluja yhdessä asiakkaan kanssa.
4. Asunnottomuuden ennaltaehkäisy -hankkeessa 2021–2022 luodaan Vantaalle omaa moniammatillista liikkuvan työn mallia.

Ehkäisevä päihdetyö

Vantaan Ehkäisevän päihdetyön yksikkö toteuttaa lakisääteistä ehkäisevää päihdetyötä edistäen kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Yksikkö tekee laaja-alaista yhteistyötä Vantaan kaupungin toimijoiden, järjestöjen ja viranomaisten kanssa. Seuraavaksi esitellään tarkemmin yksikön turvallisuustyöhön liittyvää toimintaa.

Ehkäisevän päihdetyön yksikkö toteuttaa Vantaalla Pakka-toimintamallia, jonka tavoitteena on yhteistyöllä asukkaiden, kauppojen, ravintoloiden ja viranomaisten kanssa varmistaa ikärajavaltavien myynnin (alkoholi, nikotiinituotteet, rahapelit)

vastuullisuus, ehkäistä näiden tuotteiden myyntiä ja välittämistä alaikäisille sekä ehkäistä alkoholin anniskelua alaikäisille ja päihtyneille. Nämä kaikki toimet johtavat turvallisuuden vahvistumiseen. Pakka-toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Paikallinen lausunto on yhteenveto kuntalaisten näkemyksistä koskien ravintolan hakeman anniskeluluvan vaikutuksista lähialueeseen. Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on koota tämä yhteenveto Aluehallintovirastolle. Lausuntoa varten kuullaan esimerkiksi taloyhtiöiden hallituksia sekä päiväkoteja ja kouluja. Lausuntoja on tehty vuodesta 2018 ja niitä on tehty tähän mennessä 133. Aasukkaat voivat olla myös suoraan yhteydessä Ehkäisevän päihdetyön yksikköön, mikäli asuinalueen päihdetilanne huolestuttaa.

Yhteistyö eri toimijoiden välillä

Toimiva yhteistyö viranomaisten kesken ja kolmannen sektorin kanssa vähentää päihdehaittoja ja ehkäisee syrjäytymistä. Keskeiset kaupungin yhteistyökumppanit turvallisuuden kannalta:

- Poliisi
- Palvelujen tuottajat, esim. asumispalvelut ja turvallisuusyritykset
- Kolmas sektori
- Asukastilaisuudet
- Julkishallinnolliset yhteisöt, esim. THL
- Media

4.2.2. Toimenpiteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon oikea-aikaiset palvelut

- Päihde- ja mielenterveyspalveluiden saavutettavuuden ja tavoitettavuuden parantaminen digitaalisia yhteydenottokanavia kehittämällä (vanta.fi-sivusto, Klinik-oirekysely, oma-apupalvelujen tarjoaminen, puhelinpalvelu)
- Matalan kynnyksen palveluiden ylläpitäminen (päihdepäivystykset ja Vinkkari-toiminta)
- Sote-henkilökunnan päihdetyön osaamisen lisääminen perustasolla (laajat puheeksiotto- ja päihdeteemaiset koulutukset)

Asumispalvelut

- Vantaalla kehitetään moniammatillisen liikkuvan työn mallia 2/21–9/23 ja malli pyritään vakinaistamaan.

- Asunnottomien palveluvalikoima monipuolistuu. Koisoniityn asumispalvelukeskus valmistuu loppuvuodesta 2022. Asuntoja on 42 ja ne on tarkoitettu pitkäaikaisasunnottomille sekä tukea tarvitseville mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Lisäksi viisi asuntoa varataan henkilöille, jotka eivät sopeudu yhteisöasumiseen.

Ehkäisevä päihdetyö

- Kuntalaisille suunnattu Päihdetilannekysely toteutetaan 2022, 2024 ja 2026. Tulokset viedään kaupungin ja 2023 alkaen myös sote-alueen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta vastaaviin työryhmiin.
- Toimii yhdyslinkkinä kuntalaisten ja kaupungin/sote-alueen välillä liittyen asuinalueiden päihdetilanteeseen (paikalliset lausunnot, kuntalaisten suorat yhteydenotot).
- Seuraa Vantaan ja valtakunnallisen päihdetilanteen kehittymistä ja vie huomioita eteenpäin (Kouluterveyskysely, Sotkanet).

Yhteistyö eri toimijoiden välillä

- POPT-hankkeen kokemusten hyödyntäminen
- Yhteisen päihdehoidon jatkumon kehittäminen ja toteuttaminen Rikosseuraamuslaitoksen kanssa
- Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö, esimerkiksi kokemusasiantuntijapankin käyttö ja järjestöjen palveluihin ohjaaminen

4.3. Nuoriso

Turvallisuus luo pohjaa hyvinvoinnille, hyvinvointi on oppimisen edellytys ja syrjäytymisen ehkäisy on pitkällä aikavälillä parasta turvallisuustyötä. Nämä periaatteet mielessään nuorison turvallisuuskysymyksiä pohtinut työryhmä aloitti työskentelynsä. Turvallisuussuunnitelman nuorisoa koskevassa osassa pureudutaan kolmeen eri painopistealueeseen, jotka ovat syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä työ, koulutuksen ja harrastusten merkitys turvallisuuden näkökulmasta sekä väkivaltaan ja päihteisiin liittyvät asiat. Suunnitelmaa, toimenpiteitä ja mittareita laadittaessa on käytetty apuna muun muassa vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksia (yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaat, lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat sekä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat). Johtopäätöksiä ja toimenpiteitä laadittaessa on otettu huomioon sukupuoli-tietoisuus.

Työryhmä on osallistanut nuoria laatimalla kyselyn, jossa nuorilta kysyttiin kahta asiaa: mitkä asiat vaikuttavat nuorten syrjäytymiseen ja miten nuorten syrjäytymistä

tulisi ennaltaehkäistä. Kyselyyn vastanneet tarkastelivat asiaa monista näkökulmista, mutta syrjäytymiseen koettiin vaikuttavan muun muassa harrastusten puute sekä kaverien puute. Myös mielenterveysongelmat sekä nuorten kotiloihin liittyviä asioita mainittiin. Syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn liittyen nuoret nostivat esille koulutukseen ja hyvinvointiin panostamisen, nuorten osallistamisen heitä koskevissa asioissa, yhteisöllisyyden lisäämisen (ihmisiä, joille puhua omista asioista, vertaisryhmään kuuluminen) sekä harrastusmahdollisuuksien lisäämisen. Toimenpiteitä tullaan jatkossakin pohtimaan yhdessä nuorten kanssa. Esimerkiksi edellä mainitussa kyselyssä eräs vastaaja kommentoi: ”nuoret itse miettimään ja pohtimaan, miten ehkäistä syrjäytymistä, ei keski-ikäiset ukot ja naiset”.

4.3.1. Painopistealueet

- Syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä työ
- Koulutuksen ja harrastusten merkitys turvallisuuden näkökulmasta
- Väkivalta ja päihteet

Syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä työ

Nuorten syrjäytyminen on yksi merkittävimmistä yhteiskunnallisista haasteista tänä päivänä. Nuorten syrjäytymistä voidaan pitää myös selkeänä turvallisuusuhkana. Muun muassa Suomen Puolustusvoimien tekemissä turvallisuusarvioinneissa nuorten syrjäytymisen nousee aivan kärkeen arvioitaessa Suomen lähitulevaisuuden valtakunnallisia turvallisuusuhkia. Lisäksi nuorten syrjäytymisellä on myös suuret taloudelliset vaikutukset. Valtion talouden tarkastusviraston laskelman mukaan jokainen syrjäytynyt nuori aiheuttaa yhteiskunnalle noin 1 miljoonan euron ylimääräiset kustannukset elämänsä aikana.

Nuorten syrjäytymisen vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ovat huomattavia. Syrjäytyminen johtaa nuorten pahoinvointiin ja päihteiden käyttöön sekä epätoivottuun käyttäytymiseen, kuten rikollisuuteen, häiriköintiin, ilkivaltaan ja väkivaltaisuuteen. Nämä ilmiöt puolestaan lisäävät kansalaisten turvattomuuden tunnetta julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla, asuinalueilla ja julkisessa liikenteessä.

Ennalta estävään työotteeseen nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lastensuojelussa, kouluissa ja oppilaitoksissa, järjestötoiminnassa ja nuorisotyössä syrjäytymisen ehkäisyn ennakoivan työn elementit on integroitu monien eri toimijoiden työmuotoihin ja työ onkin alkanut tuottaa tuloksia. Onkin tärkeää, että syrjäytymisen ehkäisytyötä tehdään laajalla rintamalla varhaisen puuttumisen mallilla.

Nuorten itsensä mielestä syrjäytymistä tulisi ehkäistä nuorten kasvua tukevien palvelujen saatavuuden parantamisella. Liian moni nuori jää varjoon ja avun saanti on vaikeaa. Varhaisen puuttumisen toimintamalli tulisi laajamittaisesti aloittaa jo varhaiskasvatuksessa tai viimeistään alakoulussa. Nuoret tuovat esiin myös sen, että huonot kotiolot, turvattomuus ja näköalattomuus tulevaisuudesta ovat merkittäviä syitä nuorten syrjäytymiseen. Siksi juuri näihin epäkohtiin tulisi kiinnittää paljon huomiota.

Nuorten näkemyksen mukaan syrjäytymistä voidaan ehkäistä monilla eri tavoilla. Kun nuorella on elämässään vähintään yksi luotettava aikuinen, ainakin yksi ystävä ja yksi harrastus, on nuorella edellytykset elää ja kasvaa henkisesti ja fyysisesti turvallisessa ympäristössä. Nuorten mukaan olisi myös hyvä, jos nuorilla olisi tarvittaessa tarjolla enemmän tukea koulunkäynnissä ja opiskelussa, laajamittaisesti maksuttomia harrastuksia ja parempia nuorille suunnattuja matalan kynnyksen tukipalveluita. Erityisesti nuorten psykososiaalisia palveluita tulisi parantaa. Jonot ovat aivan liian pitkiä. Kaiken kaikkiaan psykososiaalisten palvelujen puutteellisuus on tällä hetkellä yksi suurimmista yhteiskunnallinen turvallisuusriskeistä Suomessa.

Alla oleva taulukko 3 käsittelee yksinäisyyden kokemusta Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa. Suluissa on poikien ja tyttöjen vastaukset. On merkillepantavaa, että tytöistä huomattavasti suurempi osa kokee itsensä yksinäiseksi, vaikka tytöillä on poikia useammin ainakin yksi läheinen ystävä. Yksinäisyyden kokemus on merkittävästi lisääntynyt vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tuloksista.

Taulukko 3 Yksinäisyyden kokemus Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa (Kouluterveyskysely 2021).

Ystävät ja yksinäisyys	Lukiot 1. ja 2. vuosikurssi	Varia	Perusopetus 8.–9. luokat
Ei yhtään läheistä ystävää, %	7,7 (8,7, 7,0)	11,6 (10,1, 13,0)	9,3 (11,5, 7,4)
Tuntee itsensä yksinäiseksi, %	18,1 (11,2, 22,8)	24,6 (17,8, 34,0)	15,9 (8,6, 22,3)

Taulukko 4 Osallisuuden kokemus Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa (Kouluterveyskysely 2021).

	Lukiot 1. ja 2. vuosikurssi	Varia	Perusopetus 8.–9. luokat
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, %	12,5	9,1	13,0

Koulutuksen ja harrastusten merkitys turvallisuuden näkökulmasta

Kuten johdannossa todetaan, koulutuksen puute on yksi rikollisuuteen ja syrjäytymiseen altistavista tekijöistä, joten nuorten kouluttautuminen, sekä koulupudokkuuden

ehkäisy ovat turvallisuuden näkökulmasta ensiarvoisen tärkeitä. Koulunkäynti ja kouluttautuminen ylipäätään vahvistavat myös nuoren sosiaalisia taitoja sekä valmiuksia toimia ryhmässä. Sosiaaliset valmiudet tukevat mielekästä ongelman- ja konfliktinratkaisukykyä, mikä itsessään estää mahdollista väkivaltaista tai muuten epätoivotavaa käytöstä kanssakäymistilanteissa.

Koulun tai oppilaitoksen piirissä oleva nuori on paremmin yhteiskunnan tarjoamien tukiverkkojen vaikutuspiirissä, jolloin nuoren ongelmiin puuttuminen esimerkiksi oppilas- ja opiskeluhuollon toimesta on mahdollista oikea-aikaisesti ja mielekkäästi. Näin voidaan mahdollisesti vaikuttaa nuoren jo alkaneeseen syrjäytymiskehitykseen, ja parhaimmillaan saadaan ohjattua nuoren elämää toivottavampaan suuntaan. Opetushenkilöstölle lastensuojelulaissa asetettu velvoite lastensuojeluilmoituksista on niin ikään yksi keino päästä kiinni nuoren käytöksen epätoivottuun kehitykseen. Tätä velvoitetta tulee korostaa niille ammattiryhmille, joita ilmoitusvelvollisuus koskee.

Koulunkäynti ja kouluttautuminen tuovat nuoren arkeen rakennetta ja rutiineja, joihin on hyvä kasvaa kiinni tulevaa työelämää silmällä pitäen. Rutiinit ja kouluun/koulutukseen panostaminen tuovat elämään sisältöä, jota ilman nuori voisi mahdollisesti purkaa energiaansa epätoivotulla tavalla. Vapaa-ajan harrastustoiminta tukee koulun/koulutuksen ohella loogisena jatkumona nuoren persoonan mielekästä kehitystä. Harrasteiden voidaan nähdä kehittävän samoja valmiuksia koulun/koulutuksen kanssa, mutta vähemmän strukturoidussa ympäristössä nuoren vastuu omasta toiminnastaan osana harrasteryhmää korostuu, ja on näin omiaan tukemaan nuoren sosiaalisten taitojen kehittymistä.

Harrastukset ja opiskelu tarjoavat nuorelle kontakteja turvallisiin aikuisiin, ja lisäksi harrastukset tuovat niin ikään myös vapaa-aikaan rakennetta ja mielekkäitä rutiineja.

Alla olevassa taulukossa 5 on kuvattu nuorten kokemusta mahdollisuudesta osallistua mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan. Kysymyksen tarkka muotoilu on "Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille". Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta (%), jotka ovat täysin samaa tai samaa mieltä siitä, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille.

Taulukko 5 Mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan (Kouluterveyskysely 2021).

	Lukiot 1. ja 2. vuosikurssi	Varia	Perusopetus 8.–9. luokat
Mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan, %	28,8	24,9	28

Väkivalta ja päihteet

Nuorten päihteidenkäyttö on pääasiassa vähentynyt niin peruskoulun yläluokkien oppilaiden, lukioikäisten kuin ammattiin opiskelevien keskuudessa. Erityisesti päivittäinen tupakointi on vähentynyt kuitenkin niin, että ammattiin opiskelevilla tupakointi on huomattavasti yleisempää kuin lukio-opiskelijoilla. Perusopetuksen yläluokilla sekä tyttöjen että poikien tupakointi on vähentynyt kouluterveyskyselyn 2021 tulosten perusteella. Huolestuttavaa on kuitenkin havainto siitä, että yhä useamman nuoren mielestä huumausaineita on helppo hankkia Vantaalta.

Taulukko 6 Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % (Kouluterveyskysely 2021).

	Lukiot 1. ja 2. vuosikurssi	Varia	Perusopetus 8.–9. luokat
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, %	68,0	69,8	56,8

Lukion 1. ja 2. vuosikurssin miespuolisista opiskelijoista 69,8 % kokee, että omalla kotipaikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. Vastaava luku naispuolisten lukio-opiskelijoiden kohdalla on 67,0 %. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista nuorista vastaava luku miespuolisilla opiskelijoilla on 65,6 % ja naispuolisista opiskelijoista 74,2 %. Perusopetuksen 8.–9.-luokkalaisista 60,8 % tytöistä ja 52,2 % pojista kokee, että omalla kotipaikkakunnalla on helppo hankkia huumeita (Kouluterveyskysely 2021).

Pojat kokevat huomattavasti tyttöjä useammin fyysistä uhkaa (Kouluterveyskysely 2021) niin lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa kuin perusopetuksessa (8.–9. luokan opiskelijat). Tytöt kokevat seksuaalista häirintää huomattavasti enemmän kuin pojat. Seksuaalinen häirintä lisääntyy hieman peruskoulun yläluokilta toiselle asteelle siirryttäessä (Kouluterveyskysely 2021). Huolestuttavaa on, että häiritsevä seksuaalinen ehdottelu tai ahdistelu on merkittävästi lisääntynyt vuodesta 2019. Seksuaaliväkivaltaa ja häirintää raportoidaan viiden eri indikaattorin avulla. Taulukossa 7 on esitetty tulokset erään indikaattorin kautta.

Taulukko 7 Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua, % (Kouluterveyskysely 2021). Tyttöjen ja poikien vastaukset eriteltynä.

	Lukiot 1. ja 2. vuosikurssi (tytöt/pojat)	Varia (tytöt/pojat)	Perusopetus 8.–9. luokat (tytöt/pojat)
--	---	---------------------	--

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdot- telua tai ahdistelua, %	56,2/9,4	65,3/10,3	48,9/10,4
--	----------	-----------	-----------

4.3.2. Toimenpiteet

- Syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä työ
- Koulutuksen ja harrastusten merkitys turvallisuuden näkökulmasta
- Väkivalta ja päihteet

Syrjäytymisen ehkäisy ja ennaltaehkäisevä työ

- Turvallisuuden kannalta on olennaista, että lapsi tai nuori kokee olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä. Kouluterveyskyselyssä kysytään tästä ja tavoitteena on, että vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulokset kysymyksen “ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä” tulokset ovat kaikissa ikäryhmissä sukupuolen mukaan jaoteltuna pienempi kuin seuraavassa kouluterveyskyselyssä, joka toteutetaan vuonna 2023.
  - Kouluissa ja oppilaitoksissa huolehditaan riittävästä ja suunnitelmallisesta ryhmäytymisestä erityisesti lapsen tai nuoren vaihtaessa koulua tai oppilaitosta yläkouluun tai toisen asteen oppilaitokseen siirryttäessä.
- Ennalta ehkäisevään työhön painottuvalle Koulu- ja oppilaitosnuorisotyölle taataan edellytykset toimia jatkossakin ja tähän mennessä saatujen kokemusten perusteella toimintaan kehitetään edelleen
  - Koulunuorisotyön jatkuvuus taataan vähintään seuraavaksi neljäksi vuodeksi MEK-ohjelman rahoituksella ja Varian nuorisotyössä vakinaistetaan hankevakanssit
- Jalkautuvan nuorisotyöhön panostetaan jatkossa enemmän ja työmuodon resursointi varmistetaan
  - Lisätään erityisnuorisotyöhön korona-toipumissuunnitelman mukaiset kolme resurssia ja otetaan tavoitteeksi resurssien säilyminen 2 v. toipumiskauden jälkeen
  - Nuorisopalvelut suunnittelevat ja toteuttavat mahdollisimman laajamittaista jalkautuvaa nuorisotyötä suunnittelemalla ja toteuttamalla ole-massa olevat resurssit uudelleen. Aikataulu: 2022–23 palveluverkkotar-kastelun yhteydessä. Lisäksi jalkautuvan nuorisotyön resursseja lisä-tään Kaupunkikulttuurin korona-toipumissuunnitelmassa alkuun vuo-siksi 2021–2023. Asia on viety toimenpidesuunnitelmaan.

Koulutuksen ja harrastusten merkitys turvallisuuden näkökulmasta

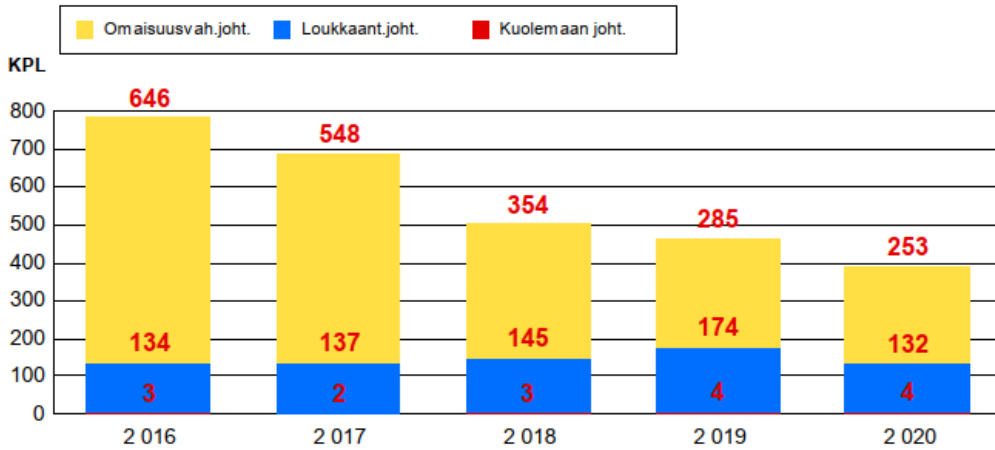
- “Jokaisella nuorella tulisi olla mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan.” Kouluterveyskyselyssä kysytään tästä ja tavoitteena on, että vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulokset paranevat 20 % seuraavaan kouluterveyskyselyyn mennessä, joka toteutetaan vuonna 2023.
  - Otetaan lapset ja nuoret nykyistä aktiivisemmin mukaan mielekkään vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun.
  - Markkinoidaan Hobihobi-sivustoa nykyistä aktiivisemmin lapsille ja nuorille
  - Markkinoidaan Harrastusten Vantaa-toimintaa ja toteutetaan Vantaan harrastustakuu -työryhmän laatiman suunnitelman tärkeimmät lapsiin ja nuoriin kohdistuvat toimenpide-ehdotukset

Väkivalta ja päihteet

- Seksuaaliseen häirintään liittyen on tärkeää, että lapsille ja nuorille opetetaan kouluissa ja oppilaitoksissa riittävästi turvataitoja (sosiaalinen media, luotettava aikuinen, hyvä ystävä, jolle kertoa asioista) sekä toisen ihmisen kunnioittamista. Tavoitteena on, että seksuaalisen häirinnän kokemukset vähenevät kaikissa kouluterveyskyselyn ikäluokissa sekä ryhmissä.
  - Kouluissa ja oppilaitoksissa huolehditaan riittävästä ja suunnitelmallisesta ryhmäytymisestä erityisesti lapsen tai nuoren vaihtaessa koulua tai oppilaitosta yläkouluun tai toisen asteen oppilaitokseen siirryttäessä

4.4. Liikkumisen turvallisuus

Poliisin rekisteröimien liikenneonnettomuuksien kokonaismäärä on laskenut useana vuonna peräkkäin. Myös henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä kääntyi vuonna 2020 laskuun. Koronaepidemian myötä myös liikkuminen väheni, esimerkiksi moottoriajoneuvoliikenne Vantaan maanteilla noin 9 %. Vuonna 2020 liikenneonnettomuuksissa loukkaantui 161 ja kuoli 4 henkilöä, mikä on 26 % vähemmän kuin vuonna 2019.

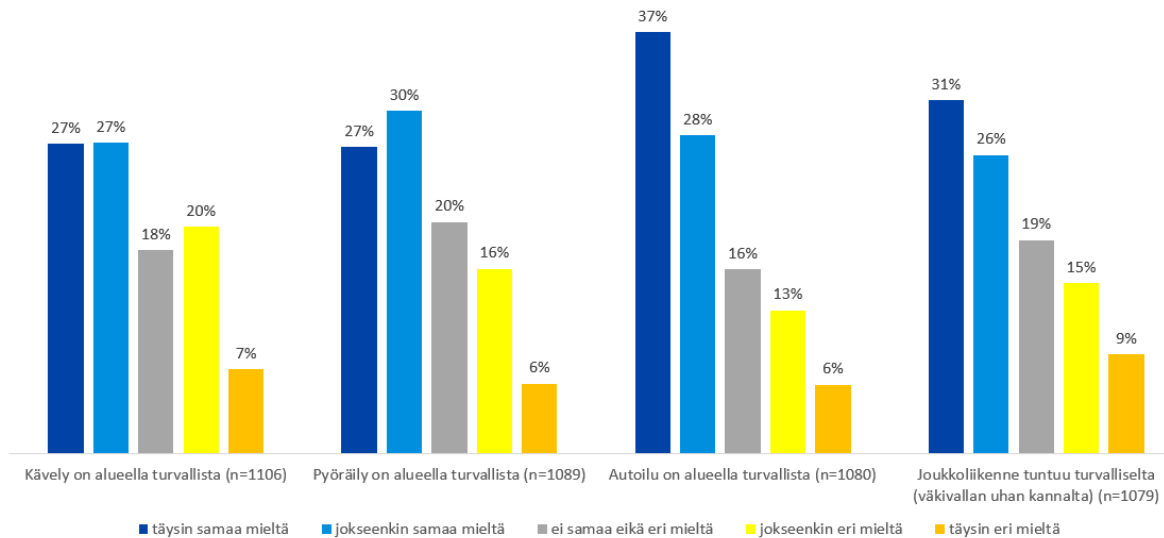
Kuva 10 Poliisin rekisteröimät liikenneonnettomuudet (iLiitu/Destia).

Vantaan liikennebarometrissä 2020 vastaajien enemmistö koki liikkumisen Vantaalla turvallisiksi (otoskysely, 543 vastaajaa). Turvallisiksi tai melko turvallisiksi koki kävelyn 91 %, pyöräilyyn 70 % ja autoilun 87 % vastaajista.

Turvallisuuskyselyyn 2021 (nettikysely, 1115 vastaajaa) mukaan täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että kulkumuoto on omalla asuinalueella turvallista, oli kävelyssä 54 %, pyöräilyssä 57 % ja autoilussa 65 %. Vastaavasti turvallisuuden uhan kannalta 57 % mielestä joukkoliikenne tuntuu turvalliselta.

Turvallisuuskyselyyn vastaajista 53 %:lle ei ollut sattunut asuinalueellaan kyselyn mukaista tapaturmaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Kuitenkin 41 % oli liukastunut ja 17 % kaatunut. Suurimmaksi syyksi mainittiin jäisen kadun hiekoituksen puute (71 % vastaajista); liikenneonnettomuuteen oli joutunut vain 2 prosenttia vastaajista. On huomattava, että vaikka vastausvaihtoehdoissa käytetään termiä ”katu”, todennäköisesti tapahtumapaikkana on usein ollut myös piha tai pysäköintialue, jotka eivät kuulu kaupungin kunnossapitoon.

Mitä mieltä olet seuraavista oman asuinalueesi liikkumista ja liikennettä koskevista väitteistä?

Kuva 11 Vantaan turvallisuuskysely 2021

4.4.1. Painopistealueet

- Liikenneympäristön turvallisuus
- Joukkoliikenteen turvallisuus
- Asenteet ja osallistaminen

Liikenneympäristön turvallisuus

Vantaan kaupunki pyrkii parantamaan liikenneturvallisuutta esimerkiksi vaikuttamalla ajonopeuksiin sekä etenkin kävelijöiden kadun ylitysten turvallisuuteen. Toimenpiteinä ovat muun muassa suojakorokkeet ja hidasteet sekä kiertoliittymät ja liikennevalot. Toimenpiteitä toteutetaan erityisesti koulujen ympäristöissä ja kouluiteilla. Nopeusrajoituksia on alennettu kaduilla tarpeen mukaan, ja nopeusrajoitus 30 tai 40 km/h on nyt noin puolella Vantaan katuverkosta. Nopeusrajoitusten noudattamiseen kannustetaan nopeusnäyttötäuluilla, minkä lisäksi poliisi ja Kehä III:n automaattiset kameravalvontapisteet valvovat nopeusrajoitusten noudattamista.

Joukkoliikenteen turvallisuus

Joukkoliikenteen turvallisuuden kannalta olennaista on koko matkaketjun turvallisuus. Joukkoliikenteen turvallisuuspuutteet voivat kohdistua niin liikennevälineisiin kuin esimerkiksi asemille, terminaaleihin tai kaduille. Usein kyse on väkivallan pelosta eikä niinkään perinteisistä liikenneturvallisuusongelmista. Turvattomuuden tunnetta esiintyy erityisesti asemilla. Asemien tai ylipäänsä joukkoliikenteen matkaketjun

kokeminen turvattomiksi saattaa rajoittaa joukkoliikenteen käyttämistä tai jopa kokonaan liikkumista, jos muuta vaihtoehtoa matkalle ei ole.

Joukkoliikenteen turvallisuuden kehittäminen edellyttää yhteistyötä Vantaan joukkoliikenteen toimijoiden kesken. Joukkoliikenteen järjestämisestä Vantaalla vastaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL). Joukkoliikenteen käyttämät kadut, pysäkit ja terminaalit sekä osa asemista kuuluvat Vantaan kaupungin vastuulle. Junien rataverkosta, laiturialueista ja Vantaan pääradan asemista vastuu taas kuuluu Väylävirastolle. Lisäksi teiden varsilla on ELY-keskuksen vastuulle kuuluvia pysäkkejä.

Asenteet ja osallistaminen

Vantaalla toteutettavaa liikenneturvallisuustyötä koordinoidaan ja edistetään poikkihallinnollisessa liikenneturvallisuustyöryhmässä. Opastusta turvalliseen liikennekäyttäytymiseen ja tietoa turvavälineistä saa Liikenneturvan sivuilta.

Työmaiden väliaikaiset järjestelyt vaikuttavat liikenneturvallisuuteen ja etenkin esteettömyyteen ja turvallisuuden tunteeseen. Järjestelyt vaativat hyvän ennakkosuunnittelun, mutta valvonnan ja asenteiden merkitys näkyy itse tienkäyttäjälle.

4.4.2. Toimenpiteet

Liikenneympäristön turvallisuus

- Kiinnitetään erityistä huomiota lasten liikkumisen turvallisuuteen
  - Liikenneturvallisuustoimenpiteitä suunnataan koulujen ympäristöön ja koulureiteille
  - Koulujen pihat tukevat turvallista liikkumista ja kestävien kulkumuotojen käyttöä
  - Koulujen ja päiväkotien saattoliikenteen järjestelyt suunnitellaan turvallisiksi
- Korjataan liikenneympäristön turvallisuuspuutteita
  - Korjataan liikenneympäristön turvallisuuspuutteita vuosittaisen määrärahan avulla. Sillä toteutetaan liikenneympäristöön pieniä parannuksia, kuten ajoradan kavennuksia, hidastetyssyjä sekä keskikorokkeita suojateille.
  - Kehitetään turvallisia ratkaisuja uusille liikkumisvälineille: järjestetään esimerkiksi sähköpotkulaudoille pysäköintipaikkoja, jotta vältetään haittoja muille liikkujille.
- Määritellään Vantaan liikenteen rauhoittamisen periaatteet ja laaditaan toimenpideohjelma liikenneympäristön turvallisuuden kehittämiseksi

- Vahvistetaan liikennesääntöjen noudattamista automaattisen liikennevalvonnan avulla
  - Laaditaan suunnitelma, jossa esitetään automaattisen liikennevalvonnan sijoittamisperiaatteet sekä yleissuunnitelma valvontakohteiden sijoittamisesta.
  - Toteutetaan yleissuunnitelman kohteet vuosittaisen liikenneturvallisuusmäärärahan puitteissa.
- Huolehditaan työmaiden väliaikaisten järjestelyjen turvallisuudesta
  - Huolehditaan, että erityisesti jalankulun ja pyöräliikenteen esteettömyys ja sujuvuus toteutuvat työmaiden väliaikaisissa järjestelyissä.

Joukkoliikenteen turvallisuus

- Tehostetaan yhteistyötä HSL:n kanssa joukkoliikenteen turvallisuuden kehittämiseksi
  - HSL:n vuosittaisista tutkimuksista saadaan kattavammin tietoa joukkoliikenteen turvallisuusongelmista.
- Parannetaan asemien valaistusta, siisteyttä ja ympäristöä sekä lisätään valvontaa
  - Kehitetään nuorisotyötä asemilla ja joukkoliikennevälineissä
  - Kartoitetaan kameravalvonnan tilanne sekä huolehditaan riittävästä vartijoiden läsnäolosta asemilla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Kehitetään pysäkkien ja terminaalien olosuhteita
  - Uusien pysäkkien suunnittelussa huomioidaan erityisesti turvallisuusnäkökohdat. Parannetaan käytössä olevia bussipysäkkejä vuosittaisella määrärahalla. Huolehditaan pysäkkialueiden riittävästä valaistuksesta.

Asenteet ja osallistaminen

- Tehdään liikennekasvatustyötä vauvasta vanhukseen -periaatteella kaupungin eri toimialoilla. Hyödynnetään Liikenneturvan monipuolista aineistoa eri ikäryhmien tarpeisiin.
- Keskitetään erityisesti lasten ja nuorten turvallisuuskasvatukseen ja -osaamisen lisäämiseen muun muassa kouluissa ja oppilaitoksissa.
  - Kannustetaan päiväkotij- ja koulumatkoilla kestäviin kulkutapoihin ja välttämään autolla kuljettamista
- Tehostetaan viestintää ja kehitetään internet-sivujen sisältöä

- Viestinnän keinoin halutaan vaikuttaa kuntalaisten toimintaan, valintoihin ja asenteisiin liikenteessä.
- Tarjotaan kaupungin internet-sivuilla ajankohtaista tietoa liikenteen palveluista (pyöräpysäköinti, esteettömät reitit, joukkoliikenne jne.)
- Osallistutaan erilaisiin kampanjoihin ja viestitään niistä (esim. pyöräilyviikko ja liikenneturvallisuusviikko)
- Parannetaan asukkaiden osallistumista turvallisuuden edistämiseen
  - Mahdollistetaan kuntalaisten osallistaminen, riittävä vuoropuhelu ja luodaan kuntalaisille mahdollisuuksia kehittää turvallisuutta yhdessä kaupungin kanssa. Esimerkiksi turvallisuuskävelyt, koulun liikkumissuunnitelman laatiminen oppilaiden kanssa ja erilaiset kyselyt.

5. ARVIOINTI

Suunnitelman toteutumisen kannalta tulee siinä mainittuja toimenpiteitä seurata säännöllisesti, ja raportoida tuloksista eteenpäin, jotta turvallisuussuunnitelma on ajantasainen asiakirja. Määriteltyjen aikataulujen, vastuiden ja seurannan kautta suunnitelman toimenpiteet myös konkretisoituvat.

5.1. Aikataulut

Kaikkia kohtia voidaan ryhtyä toteuttamaan heti. Osa toimenpiteistä on nykyistä jatkuvaa toimintaa. Erillisiä kehityssuunnitelmia vaativien toimenpiteiden aikataulut suunnitellaan toimialojen ja palvelualueiden vuosittaisissa työohjelmissa.

Tulevat yhteistyörakenteet tulee määrittää ja päättää ennen sitä. Hyvinvointialueet ovat kunnista ja valtiosta erillisiä julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto ja jotka vastaavat 1.1.2023 alkaen sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä alueillaan. Vantaan ja Keravan alue muodostaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen. Turvallisuusnäkökulma tulee sisällyttää kaikkeen kaupungin ja hyvinvointialueen toimintaan ja palveluun. Esimerkiksi päihdeiden käyttöön liittyvä turvallisuustyö vaatii pysyviä yhteistyörakenteita. Päihdepalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta.

5.2. Vastuut

Turvallisuussuunnitelma toimeenpannaan osana toimialojen toiminnan ja talouden suunnittelua. Toimenpiteitä toteutetaan ja seurataan normaalien johtamisrakenteiden

kautta. Vastuu toimenpiteiden edistämisestä on kaupungin toimialoilla ja palvelualueilla, joissa on huomioitava ero vastuutahojen ja käytännön toimijoiden välillä. Esitetyt toimenpiteet huomioidaan, kun toimialoilla ja palvelualueilla tehdään valtuustokauden mittaisia toimeenpanosuunnitelmia sekä vuosittaisia tuloskortteja.

Vastuut kohdentuvat kaupungin johtamisrakenteissa turvallisuussuunnitelman teemojen mukaisesti. Vastuu jakautuu eri teemoissa useammalle toimijalle, joiden välisen yhteistyön painotukset vaihtelevat teemojen mukaisesti. Lisäksi vastuita tulee tarkastella siten, että tunnistetaan sekä akuutit toimijat että jatkotoimien toteuttajat.

5.3. Seuranta ja raportointi

Vantaan kaupungin paikallista turvallisuussuunnittelua koordinoi turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä, joka raportoi kaupunginjohtajalle ja turvallisuusyhteistyön johtoryhmälle. Ohjausryhmä sopii tehtävänsä mukaisesti turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden asettamisesta vuosiseurannan kohteiksi toimialojen tuloskortteihin vuosittain.

Ohjausryhmä tekee myös turvallisuussuunnitelman säännöllistä ja poikkihallinnollista toimeenpanon seurantaa. Turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä kerää tiedon suunnitelman toimenpiteiden edistymisestä toimialoilta vuosittain ja käy sen läpi ohjausryhmän jäsenten kesken. Tästä koonnista laaditaan laadullinen vuosiraportti kaupunginjohtajalle ja turvallisuusyhteistyön johtoryhmälle. Valtuustokauden päättyessä laaditaan raportti turvallisuussuunnitelman kokonaistoteutumisesta.

Toimenpiteiden vaikutusten seurantaa arvioidaan laadullisesti myös sisäisten ja ulkoisten toimijoiden kohdennetuilla kyselyillä ja tilastoilla. Esimerkiksi päihdetilannekysely (seuraava vuonna 2022), kaupunkiturvallisuuskysely (seuraava vuonna 2025), kouluterveyskysely (seuraava vuonna 2023), poliisin tilastot, jätevesitilastot sekä valtakunnalliset seuranta- ja vertailutilastot ja muut THL:n raportit.

Toimenpiteiden toteutuksesta ja tavoitteiden saavuttamisesta viestitään aktiivisesti niin sisäisesti kuin ulkoisesti.

5.4. Tekijät

Turvallisuussuunnitelma on laadittu turvallisuussuunnittelun ohjausryhmässä. Turvallisuussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet:

- Markus Hammarström, Turvallisuuspäällikkö/kuntademokratia/kaupunkistrategia ja johto
- Ari Ranki, toisen asteen koulutuksen johtaja/kasvatus ja oppiminen

- Anne Vuorio, työsuojelukonsultti/kaupunkistrategia ja johto
- Anu Anttila, suunnittelija/yhteiset palvelut/kaupunkikulttuuri
- Emmi Pasanen, liikenteen kehittämispäällikkö/kaupunkiympäristö
- Hanna Ahokas, palvelupäällikkö, päihde- ja mielenterveyspalvelut/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Hanna Ormio, hallintojohtaja/ kuntademokratia/kaupunkistrategia ja johto
- Hannele Lautiola, monikulttuurisuusasiain päällikkö/kasvupalvelut, kaupunkistrategia ja johto
- Ilona Korhonen, maahanmuuttajakoordinaattori/maahanmuuttajapalvelut/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Jenni Weck-Näse, sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Kalle-Pekka Hietala, vanhus- ja vammaisneuvostojen koordinaattori/kaupunkikulttuuri
- Kari-Pekka Raulahti, poliisikoordinaattori/Itä-Uudenmaan poliisilaitos
- Katariina Halonen, koordinaattori/kriisituen valtakunnallinen valmius/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Laura Kotiranta, nuorisovaltuuston koordinaattori/kaupunkikulttuuri
- Lauri Vainio, liikuntapalvelukoordinaattori/kaupunkikulttuuri
- Lotta Hällström, erityisasiantuntija/perhepalvelut/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Meija Tuominen, hallintoasiantuntija/kuntademokratia/kaupunkistrategia ja johto
- Meri-Tuuli Lehmuskallio, erityisasiantuntija/sosiaali- ja terveydenhuolto
- Minna Saarnivaara, kansainvälisen työn sihteeri/Vantaan seurakuntayhtymä
- Pekka Mäkelä, nuorisotyön päällikkö/nuorisopalvelut/kaupunkikulttuuri
- Petri Haapanen, turvallisuusasiantuntija/kaupunkiturvallisuus/kuntademokratia
- Päivi Rapo, tietopalveluyksikön päällikkö, palveluyksikköjohto/kaupunkiympäristö
- Reetta Voutilainen, palvelupäällikkö/yhteiset toiminnot /psykosos.palv./ soster
- Samu Iiskola, turvallisuusasiantuntija/kaupunkiturvallisuus/kuntademokratia
- Tuomas Hulkkonen, kulttuurituottaja/kaupunkikulttuuri
- Ulla Boer, asiantuntija/kasvupalvelut/kaupunkistrategia ja johto
- Mika Kulonen harjoittelija/kuntademokratia/kaupunkistrategia ja johto
- Henna Karvinen harjoittelija/kuntademokratia/kaupunkistrategia ja johto
- Timo Väistö, liikennetutkija/kaupunkiympäristö

- Olli Tamminen, liikenneinsinööri/kaupunkiympäristö

LIITE 1

Lisätietoa

Lähisuhdeväkivalta

OM

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162499>

THL

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen

<https://thl.fi/fi/web/ikaantyminen/hyvinvointia-vanhuuteen/lahisuhdevakival-lan-tunnistaminen>

THL

Lapsiin kohdistuva väkivalta

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta>

THL

Kunniaan liittyvä väkivalta

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/erityiskysymyksia/kunniaan-liittyva-vakivalta>

THL

Väkivalta ja vammaisuus

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskun-nassa/vakivalta-ja-vammaisuus>

RIKU

Romaninaisten kokema lähisuhdeväkivalta

<https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-2-2019/romaninais-ten-kokema-lahisuhdevakivalta-on-edelleen-tabu/>

ETKL

Sateenkaareva lähisuhdeväkivalta

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/vantaanturvakoti/blogi/sateenkaareva-lahisuh-devakivalta/>

Asumispalvelut

Asunto ensin

Tietoa asunnottomuudesta ja asunnottomuudenvastaisesta valtakunnallisesta kehittämistyöstä

<https://asuntoensin.fi/>

Päihdetyö

THL

Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/verkko-pakka-ehkaisevaan-paihde-tyohon>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/talous_ja_strategia/hankkeet_ja_projektit/sosiaali-ja_terveydenhuollon_toimiala/vantaa_kerava_sote/vantaa_ja_keravan_hyvinvointialue

LIITE 2

Vuosiseurannan kohteet

Vuosiseurannan kohteet valitaan tarpeen ja ajankohtaisuuden mukaan toimialojen tulokorteista. Vuosiseurannan kohteet tukevat turvallisuussuunnitelman toimeenpanoa.

Vuosiseurannan kohteet määritellään aina turvallisuussuunnittelun ohjausryhmän vuoden ensimmäisessä kokouksessa. Vuosiseurannan kohteita liitetään turvallisuussuunnitelmaan erillisinä liitteinä.

2022

Vuoden 2022 seurantakohteet

Täydennetään myöhemmin erillisenä liitteenä

2023

Vuoden 2023 seurantakohteet

Täydennetään myöhemmin erillisenä liitteenä

2024

Vuoden 2024 seurantakohteet

Täydennetään myöhemmin erillisenä liitteenä

2025

Vuoden 2025 seurantakohteet

Täydennetään myöhemmin erillisenä liitteenä

